

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
και Οικονομικών
Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ

Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027

2η Έκθεση Παρακολούθησης

Μάιος 2025

*Μονάδα Προγραμματισμού,
Συντονισμού και Παρακολούθησης
της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης
Εξειδίκευσης (ΜΟΝ ΕΣΕΕ)*

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

2η Έκθεση Παρακολούθησης της ΕΣΕΕ	2
ΣΥΝΟΨΗ ΕΚΘΕΣΗΣ	2
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1. Βασικά στοιχεία σχεδιασμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και ενδεχομένων αναθεωρήσεών της.....	5
2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	10
3. Υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε Εθνικό επίπεδο	20
4. Υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε Περιφερειακό επίπεδο	35
5. Πρόοδος υλοποίησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που αφορούν τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης	38
6. Δείκτες πλαισίου.....	41
7. Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	51

2η Έκθεση Παρακολούθησης της ΕΣΕΕ

ΣΥΝΟΨΗ ΕΚΘΕΣΗΣ

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) 2021 - 2027 εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Υπουργική Απόφαση 66021/29-6-2022 (ΦΕΚ 3359/Β'/30-6-2022). Είναι εθνική με περιφερειακές εξειδικεύσεις και έχει 8 τομείς προτεραιότητας: α) Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία, β) Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες, γ) Αγροδιατροφική Αλυσίδα, δ) Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία, ε) Βιοεπιστήμες – Υγεία και Φάρμακα, στ) Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα, ζ) Αειφόρος Ενέργεια, η) Ψηφιακές Τεχνολογίες.

Η παρακολούθηση αποτελεί σημαντική λειτουργία του κύκλου σχεδιασμού και υλοποίησης της ΕΣΕΕ, κατά την οποία καταγράφεται η πορεία της Στρατηγικής σε όλα τα στάδια μέχρι την ολοκλήρωση των χρηματοδοτούμενων έργων. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης αξιοποιούνται για την αποτίμηση της υλοποίησης της Στρατηγικής, τον εντοπισμό των σχετικών προβλημάτων και των αντίστοιχων αιτιών, καθώς και τον προσδιορισμό των διορθωτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν.

Το έτος 2024 καταγράφεται σημαντική ενεργοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο) με την έκδοση νέων προσκλήσεων συνολικού προϋπολογισμού 644 εκατομμυρίων ευρώ, εκ των οποίων το 71% προέρχεται από το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», το 23% από τα Προγράμματα των Περιφερειών και το 5,4% από το Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση».

Ειδικότερα, σε εθνικό επίπεδο, το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» δημοσίευσε οκτώ νέες προσκλήσεις, όλες στον Ειδικό Στόχο 1.1 «*Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών*», προϋπολογισμού 460 εκ ευρώ, ενώ το Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» δημοσίευσε δύο νέες προσκλήσεις προϋπολογισμού 35 εκ ευρώ στην Κατηγορία Παρέμβασης 1 «Έρευνα - Καινοτομία - Προηγμένες τεχνολογίες», που συνδέονται με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Σε περιφερειακό επίπεδο δημοσιεύθηκαν 27 νέες προσκλήσεις -οι δεκαεννέα από αυτές στον Ειδικό Στόχο 1.1- προϋπολογισμού 149 εκ ευρώ.

Για την πλειονότητα των Περιφερειών, το 2024 ήταν μια χρονιά έντονης δραστηριοποίησης με διαφορετικά όμως σημεία εκκίνησης:

- Μια ομάδα Περιφερειών που είχαν ολοκληρώσει ένα κύκλο Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) στα προηγούμενα χρόνια, το 2024 δημοσίευσαν προσκλήσεις ή προετοίμασαν την έκδοση προσκλήσεων (Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Κεντρικής Μακεδονίας, Κρήτης, Αττικής).
- Μια δεύτερη ομάδα Περιφερειών διενήργησαν ολοκληρωμένο κύκλο ΔΕΑ εντός του 2024 και δημοσίευσαν προσκλήσεις ή προετοίμασαν την έκδοση προσκλήσεων (Περιφέρειες Θεσσαλίας, Πελοποννήσου, Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου).
- Μια τρίτη ομάδα Περιφερειών ολοκλήρωσαν εντός του 2024 εργασίες προετοιμασίας για την υλοποίηση της περιφερειακής εξειδίκευσης της ΕΣΕΕ, όπως

η ενεργοποίηση του συστήματος διακυβέρνησης για τη διενέργεια ΔΕΑ και η διαμόρφωση προσκλήσεων προς δημοσίευση. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδος, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων.

Για το 2024 είναι ιδιαίτερα σημαντική η ενεργοποίηση αρκετών Περιφερειών όσον αφορά την ενδυνάμωση του οικοσυστήματος καινοτομίας, με δράσεις όπως ειδικά εργαστήρια στις περιφερειακές ενότητες, εξειδικευμένα σεμινάρια, δικτύωση με φορείς άλλων κρατών μελών, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά έργα, κ.α. Στόχος είναι η ενημέρωση των φορέων που απαρτίζουν το οικοσύστημα καινοτομίας, η ανάπτυξη δεξιοτήτων στην υιοθέτηση καινοτομιών, η δημιουργία διαπεριφερειακών συνεργασιών, η διείσδυση σε ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, κ.α.

Ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο ΕΣΠΑ 2021–2027 ανέρχεται σε 1,1 δις ευρώ. Σημειώνεται ότι στους πόρους αυτούς περιλαμβάνονται, εκτός του Ειδικού Στόχου 1.1 (έργα που συνεισφέρουν αποκλειστικά και εξ' ολοκλήρου στην ΕΣΕΕ) και οι Ειδικοί Στόχοι 1.2, 1.3, 4.1(ΕΚΤ), 4.4(ΕΚΤ), 5.1, με υποσύνολο έργων που συνεισφέρουν στην ΕΣΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων ανέρχεται στο 53% του ύψους των προσκλήσεων, γεγονός που οφείλεται στη μη ολοκλήρωση των εγκρίσεων ή/και εντάξεων αρκετών έργων των Ειδικών Στόχων 1.1. και 1.3 εντός του 2024.

Οι δε πιστοποιηθείσες δαπάνες που αφορούν σε δράσεις της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021– 2027 ανέρχονται σε 92 εκατ. Ευρώ.

Οι καθυστερήσεις οφείλονται στις απαιτητικές προϋποθέσεις/ διαδικασίες που προηγούνται της έκδοσης μιας πρόσκλησης (ενεργοποίηση συστήματος διακυβέρνησης, διοργάνωση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης), καθώς και στο πλήθος των προτάσεων που υποβάλλονται και αξιολογούνται, ιδιαίτερα στον ΕΣ 1.3, σε εθνικό επίπεδο.

Όσον αφορά το **Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας – Ελλάδα 2.0 (ΤΑΑ)**, το 2024 δεν δημοσίευσε προσκλήσεις σχετικές με την ΕΣΕΕ ενώ οι πληρωμές του Άξονα 4.5 (Πρόωθηση της Έρευνας και Καινοτομίας) ανήλθαν σε 112 εκ ευρώ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρακολούθηση της ΕΣΕΕ 2021-2027 περιλαμβάνει την παρακολούθηση των σχετικών δράσεων των Προγραμμάτων: Ανταγωνιστικότητα, Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση, Περιφερειακά Προγράμματα, τα δεδομένα του συστήματος παρακολούθησης του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, όλων των δεικτών του European Innovation Scoreboard (εθνικό επίπεδο) και του Regional Innovation Scoreboard (περιφερειακό επίπεδο), καθώς και της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η Έκθεση Παρακολούθησης εκπονείται με ευθύνη της Μονάδας Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΜΟΝ-ΕΣΕΕ) σε συνεργασία με τα αρμόδια για την έξυπνη εξειδίκευση εθνικά και περιφερειακά όργανα.

Το κείμενο διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια:

- Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα βασικά στοιχεία της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά η μεθοδολογία, οι συμμετέχοντες και τα αποτελέσματα της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται στοιχεία για την υλοποίηση των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στα τομεακά Προγράμματα «Ανταγωνιστικότητα» και «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση».
- Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στοιχεία για την υλοποίηση των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στα 13 Περιφερειακά Προγράμματα.
- Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται στοιχεία της προόδου υλοποίησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που αφορούν τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι τιμές των δεικτών του European Innovation Scoreboard για την Ελλάδα και του Περιφερειακού Δείκτη Καινοτομίας (Regional Index) του Regional Innovation Scoreboard για τις 13 Περιφέρειες της χώρας (δείκτες πλαισίου).
- Στο έβδομο κεφάλαιο διατυπώνονται τα κύρια συμπεράσματα και προτάσεις βελτίωσης των διαδικασιών ενεργοποίησης και υλοποίησης των δράσεων της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

Τα ανωτέρω κεφάλαια αφορούν στο σύνολο της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών εξειδικεύσεων της) με τα στοιχεία των περιφερειών να αναφέρονται συγκεντρωτικά. Αναλυτική παρουσίαση των στοιχείων για κάθε μία Περιφέρεια γίνεται στο Παράρτημα.

1. Βασικά στοιχεία σχεδιασμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και ενδεχομένων αναθεωρήσεών της

1.1 Βασικά στοιχεία σχεδιασμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Όραμα της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 αποτελεί η μετάβαση σε ένα **νέο αναπτυξιακό πρότυπο**, κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά βιώσιμο, **στηριζόμενο στη γνώση και στην αξιοποίησή της μέσα από την παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντων και υπηρεσιών**, με προοπτική ενσωμάτωσης σε διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Το όραμα αυτό αναλύεται στους εξής **5 Στρατηγικούς Στόχους**:

1. Αύξηση της παραγωγής νέας γνώσης
2. Αποτελεσματική αξιοποίηση και διάχυση νέας γνώσης
3. Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός– υιοθέτηση καινοτομιών
4. Ανάπτυξη, δικτύωση & διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων
5. Αύξηση της εξωστρέφειας - Συμμετοχή σε ερευνητικές, τεχνολογικές και επιχειρηματικές διεθνείς αλυσίδες αξίας.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης την περίοδο 2021-2027 είναι εθνική με περιφερειακές εξειδικεύσεις και εστιάζει στους ακόλουθους 8 τομείς προτεραιότητας:

- Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία
- Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες
- Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία
- Βιοεπιστήμες – Υγεία και Φάρμακα
- Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα
- Αειφόρος Ενέργεια
- Ψηφιακές Τεχνολογίες.

Οι ανωτέρω προτεραιότητες εξειδικεύονται περαιτέρω κατά τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ), στην οποία συμμετέχουν οι φορείς της τετραπλής έλικας (επιχειρήσεις, ερευνητικοί οργανισμοί, δημόσιοι φορείς, φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών) και η οποία διενεργείται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. Υπουργική Απόφαση 66021/29-6-2022 (ΦΕΚ 3359/Β'/30-6-2022) και μέχρι σήμερα, δεν έχει γίνει καμία αναθεώρησή της. Υπεύθυνη για τον συντονισμό και την παρακολούθηση της ΕΣΕΕ είναι η Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της ΕΣΣΕ, που υπάγεται στην Γενική Γραμματεία ΕΣΠΑ, σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και τις Περιφέρειες, σύμφωνα με το άρθρο 53B του Ν. 4314/2014.

1.2 Σύστημα Διακυβέρνησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Για τον προγραμματισμό, συντονισμό, υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της ΕΣΕΕ 2021 – 2027 έχει θεσπιστεί και λειτουργεί σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο αποτελείται από τον κεντρικό κορμό (που αφορά το σύνολο της χώρας) και 13 περιφερειακούς κλάδους.

Ο κεντρικός κορμός του συστήματος διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ είναι διαρθρωμένος ως εξής:

- *Στρατηγικό επίπεδο:* Αποτελείται από το Συμβούλιο Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, στο οποίο συμμετέχουν επτά αρμόδιοι Γενικοί Γραμματείς, εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝΠΕ) και τρία πρόσωπα εγνωσμένου κύρους από το χώρο της επιχειρηματικότητας, της έρευνας και των νέων τεχνολογιών,
- *Συντονιστικό επίπεδο:* Περιλαμβάνει τη Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΜΟΝ-ΕΣΕΕ) και τον Μηχανισμό της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (Πλατφόρμες Καινοτομίας και Innovation Agency).
- *Επίπεδο υλοποίησης και διαχείρισης δράσεων:* Περιλαμβάνει τους φορείς διαχείρισης και υλοποίησης των επιμέρους δράσεων και έργων (π.χ. Διαχειριστικές Αρχές, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης).

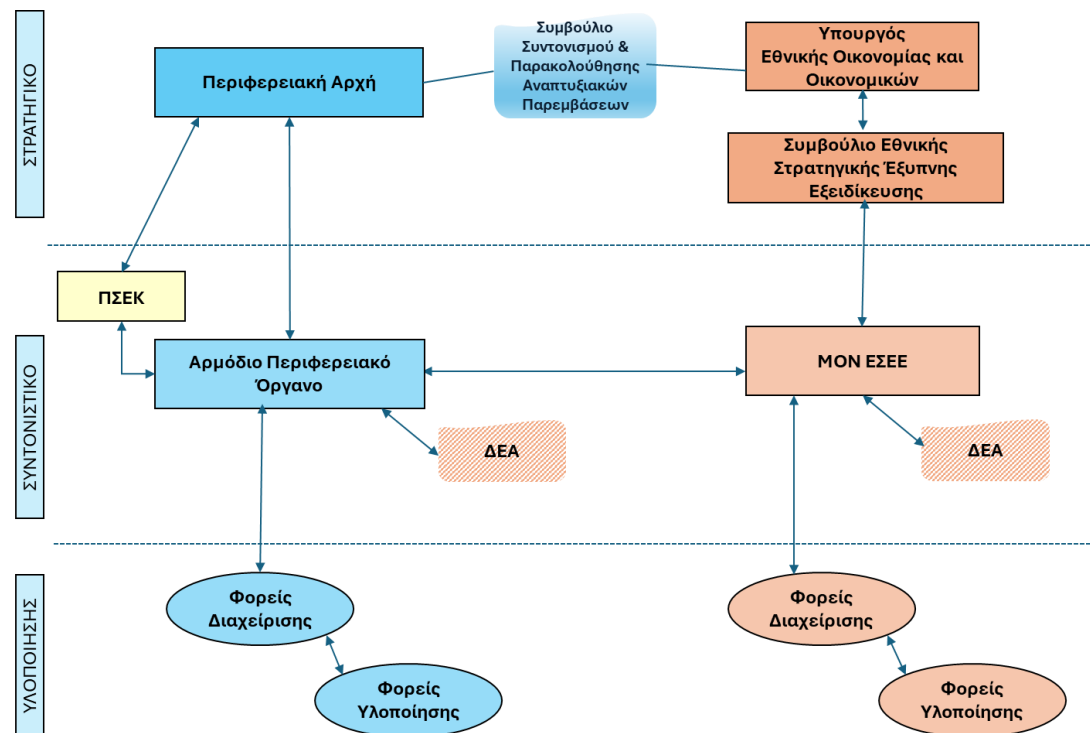
Ανάλογα, σε κάθε Περιφέρεια έχει δομηθεί ο αντίστοιχος κλάδος του συστήματος διακυβέρνησης ως εξής:

- *Στρατηγικό επίπεδο:* Περιλαμβάνει την Περιφερειακή Αρχή.
- *Συντονιστικό επίπεδο:* Περιλαμβάνει το όργανο που η κάθε Περιφέρεια έχει ορίσει ως αρμόδιο για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (π.χ. Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης), το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας και τον μηχανισμό της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης.
- *Επίπεδο υλοποίησης και διαχείρισης δράσεων:* Περιλαμβάνει τους φορείς διαχείρισης και υλοποίησης των επιμέρους δράσεων και έργων που δρουν σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. Διαχειριστική Αρχή ΠΕΠ).

Ο κεντρικός κορμός και οι περιφερειακοί κλάδοι του συστήματος διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ συνεργάζονται και συλλειτουργούν όπως φαίνεται στο ακόλουθο σχήμα:

- Οι Περιφέρειες εκπροσωπούνται στο Συμβούλιο Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης μέσω της ΕΝΠΕ.
- Οι Περιφέρειες συμμετέχουν στο Συμβούλιο Συντονισμού και Παρακολούθησης Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων στο οποίο προεδρεύει ο αρμόδιος Υπουργός.
- Στο συντονιστικό επίπεδο η ΜΟΝ-ΕΣΕΕ συνεργάζεται με τα Αρμόδια Περιφερειακά Όργανα.
- Το τρίτο επίπεδο αποτελούν οι φορείς διαχείρισης και υλοποίησης των επιμέρους δράσεων και έργων, οι οποίοι εφαρμόζουν κοινό θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο και συστήματα διαχείρισης και ελέγχου.

Η σχέση και η συνεργασία μεταξύ των φορέων του συστήματος διακυβέρνησης απεικονίζεται στο παρακάτω σχήμα:

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται τα αρμόδια για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης περιφερειακά όργανα:

Περιφέρεια	Αρμόδιο Περιφερειακό Όργανο	ΠΣΕΚ
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	Υπ'αριθ. Οικ. 371280/5162/12-12-22 Απόφαση Περιφερειάρχη ΑΜΘ (ΦΕΚ 1173/ΥΟΔΔ/16-12-22)
Αττική	Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής (ΚΕ.Κ.Π.Α.)	Υπ'αριθ. 769627/17-09-21 Απόφαση Περιφερειάρχη Αττικής (ΑΔΑ: 65ΓΗ7Λ7-ΚΦΒ)
Βορειο Αιγαίο	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	Υπ'αριθ. 1/02-12-21 Απόφαση Περιφερειάρχη Βορείου Αιγαίου (ΦΕΚ 1066/ΥΟΔΔ/10-12-21)
Δυτική Ελλάδα	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	Υπ'αριθ. 77405/145/01-04-20 Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (ΑΔΑ: ΩΩΖΘ7Λ6-ΜΓΣ)
Δυτική Μακεδονία	Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Δυτικής Μακεδονίας - Δομή Στήριξης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Δυτικής Μακεδονίας	Υπ'αριθ. 99/22/23-05-22 Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (ΑΔΑ: Ψ1087ΛΨ-ΦΙΛ)
Ηπειρος	Δομή υποστήριξης του οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας- Περιφέρεια Ηπείρου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων & Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας	Υπ'αριθ. 12/47/06-07-23 Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (ΑΔΑ: 9ΤΝ57Λ9-ΗΜΠ) 119138/902/03-08-2023 (ΑΔΑ Ψ6Χ07Λ9-ΣΘ7) Απόφαση Περιφερειάρχη
Θεσσαλία	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Θεσσαλίας	Υπ'αριθ. 115009/05-03-24 Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (ΑΔΑ:9ΔΔ47ΛΡ-ΓΥ2)
Ιόνια Νησιά	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Ιόνιων Νησιών	Υπ'αριθ. Οικ. 29195/12301/05-04-23 Απόφαση Περιφερειάρχη Ιονίων Νησιών (ΦΕΚ 348/ΥΟΔΔ/18-04-23)
Κεντρική Μακεδονία	Αυτοτελής Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Κεντρικής Μακεδονίας	Υπ'αριθ. 73/201/26-04-18 Απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου (ΑΔΑ: 78Ζ47ΛΛ-ΔΦΗ). Δεν έχει ανανεωθεί.
Κρήτη	Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής Οικονομίας και Εξωστρέφειας (ΔΑΠΟΕ)	Υπ'αριθ. 258031/22-12-16 Απόφαση Περιφερειάρχη Κρήτης (ΦΕΚ 734/ΥΟΔΔ/30-12-16) με ανανέωση την υπ'αριθ. 1062/24-12-20 Απόφαση Περιφερειάρχη
Νοτίο Αιγαίο	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Περιφέρειας. Ν. Αιγαίου	Υπ'αριθ. 10958/12-11-24 Απόφαση Περιφερειάρχη Νοτίου Αιγαίου (ΦΕΚ 1294/ 19/11/2024)
Πελοπόννησος	ΕΥΔ Ε.Π. Περιφέρειας Πελοποννήσου	Υπ'αριθ. 371390/26-10-22 Απόφαση Περιφερειάρχη Πελοποννήσου (ΑΔΑ: ΩΤΗΔ7Λ1-ΝΓΩ)
Στέρεα Ελλάδα	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	Υπ' αριθμ. 156330/20-07-2023 (ΑΔΑ: 6Β8Μ7ΛΗ-ΠΙΘ) Απόφαση Περιφερειάρχη ΦΕΚ 716/ΥΟΔΔ/ 25-07-2023

Παρατηρείται ότι έχουν οριστεί αρμόδια περιφερειακά όργανα σε όλες τις Περιφέρειες. Έχουν επίσης συγκροτηθεί Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) σε 12 από τις 13 Περιφέρειες (στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας η θητεία του έχει λήξει).

Με πρωτοβουλία της Μονάδας Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΜΟΝ-ΕΣΕΕ) έχει πραγματοποιηθεί σειρά ενεργειών υποστήριξης και ενίσχυσης ικανοτήτων των αρμόδιων φορέων όπως οι παρακάτω:

- Δεύτερη συνεδρίαση του Δικτύου Συντονισμού της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, τον Σεπτέμβριο του 2024.
- Δράσεις ενίσχυσης της καινοτομικής ικανότητας και της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών ΜμΕ – εκπόνηση μελέτης εμπειρογνομώνων (AMI experts) μετά από σχετική ανάθεση της ΕΕ / DG Regio.
- Παροχή υποστήριξης και ενεργή συμμετοχή στη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης έξι Περιφερειών.
- Υποστήριξη των αρμοδίων περιφερειακών οργάνων και των διαχειριστικών αρχών των προγραμμάτων σε θέματα έξυπνης εξειδίκευσης και ιδιαίτερα σε θέματα παρακολούθησης.

1.3 Εκπλήρωση του αναγκαίου πρόσφορου όρου

Η ορθή διακυβέρνηση της ΕΣΕΕ αποτελεί Αναγκαίο Πρόσφορο Όρο, η εκπλήρωση του οποίου αποτελεί προϋπόθεση για την εκταμίευση των πόρων που αφορούν τους εξής ειδικούς στόχους του ΕΤΠΑ:

- Ειδικός στόχος 1.ι «Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών» και
- Ειδικός στόχος 1.ιv «Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην υπ' αριθμ. C (2023) 1893 Final/17.03.21 επιστολή της αναφέρει ότι «η Επιτροπή συμφωνεί με την Ελλάδα ως προς το ότι εκπληρώνεται ο θεματικός αναγκαίος πρόσφορος όρος “1.1. Ορθή διακυβέρνηση της εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης”».

Επισημαίνεται ότι ο αναγκαίος πρόσφορος όρος πρέπει να εκπληρώνεται καθ' όλη τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου. Η ΜΟΝ-ΕΣΕΕ, ως αρμόδιος φορέας, υποβάλει έκθεση για τη συνεχή εκπλήρωση του προαναφερόμενου αναγκαίου πρόσφορου όρου προς την αρμόδια Μονάδα της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού, Αξιολόγησης και Εφαρμογής, δύο φορές το έτος.

2. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα της ΔΕΑ σε εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο: Ειδικότερα παρουσιάζονται:

- Ο αριθμός κύκλων ΔΕΑ που διενεργήθηκαν στο σύνολο της χώρας,
- Οι τομείς προτεραιότητας που αφορούν,
- Οι συμμετέχοντες (ανά φορέα της τετραπλής έλικας και ανά τομέα προτεραιότητας),
- Τα αποτελέσματα (βασικά χαρακτηριστικά των επιλογών που διαμορφώθηκαν, τομείς στους οποίους εντάσσονται, Περιφέρειες με κοινές επιλογές, προσκλήσεις/ δράσεις που σχεδιάστηκαν ως αποτέλεσμα της ΔΕΑ).
- Δυσκολίες και προβλήματα στη διενέργεια των ΔΕΑ και προτάσεις αντιμετώπισης αυτών.

2.1 Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε εθνικό επίπεδο

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Αριθμός κύκλων διαβούλευσης ανά τομέα προτεραιότητας Εντός του 2024 δεν πραγματοποιήθηκε νέος κύκλος ΔΕΑ. Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των Πλατφορμών Καινοτομίας της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) κατά τα έτη 2021 και 2022 και αφορούσε το σύνολο των τομέων προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Ειδικότερα σε κάθε Τομέα Προτεραιότητας από αυτούς που είχαν επιλεχθεί στην Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 λειτουργεί αντίστοιχη Πλατφόρμα Καινοτομίας της ΓΓΕΚ, η οποία και αποτελεί ένα διευρυμένο όργανο διαβούλευσης, με ευρεία συμμετοχή εκπροσώπων της 4πλης έλικας σε εθνικό επίπεδο. Κάθε Πλατφόρμα συντονίζεται και καθοδηγείται από ολιγομελή Συμβουλευτική Ομάδα αποτελούμενη από εξέχοντες επιστήμονες του ακαδημαϊκού - ερευνητικού και επιχειρηματικού κόσμου καθώς και εκπροσώπους συναρμοδίων Υπουργείων και Υπηρεσιών, αλλά και της Κοινωνίας των Πολιτών. Σε ότι αφορά τη διαδικασία λειτουργίας των πλατφορμών καινοτομίας, για κάθε τομέα διαμορφώνεται από τους συμμετέχοντες φορείς ένα κείμενο βάσης το οποίο: – Περιγράφει την υφιστάμενη κατάσταση σε κάθε τομέα προτεραιότητας αναφορικά με την οικονομία, την έρευνα και τεχνολογία καθώς και τις πολιτικές για την προώθησή τους – Αναδεικνύει τις τάσεις και τις βασικές προκλήσεις του κάθε τομέα (SWOT Analysis) – Συμβάλει στην περαιτέρω εξειδίκευση του κάθε τομέα – Εξετάζει τη δυνατότητα εναρμόνισης της ζήτησης για έρευνα και τεχνολογία με την προσφορά

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο	
	– Αποτελεί το πλαίσιο της περαιτέρω διαβούλευσης στην πλατφόρμα
Μεθοδολογία	Συνοπτική περιγραφή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε για τη διενέργεια των ΔΕΑ (π.χ. πλατφόρμες καινοτομίας, συμβουλευτικές ομάδες, εργαστήρια). Η μεθοδολογία της ΔΕΑ, που ακολουθείται μέσω των Πλατφορμών Καινοτομίας της ΓΓΕΚ καθώς επίσης και η λειτουργία τους περιγράφεται στις εξής επιμέρους φάσεις: 1^η φάση Διαβούλευσης: Οι συναντήσεις των μελών της εκάστοτε Συμβουλευτικής Ομάδας και η διαδικασία διαβούλευσης για τον καθορισμό των αρχικών προτάσεων ως προς τις προτεραιότητες για κάθε τομέα, αποτελούν το αντικείμενο της πρώτης φάσης. Κατά την φάση αυτή παρουσιάζεται το κείμενο βάσης για τον εκάστοτε στρατηγικό τομέα που περιέχει κρίσιμες πληροφορίες οι οποίες θα χρησιμεύσουν στην τελική λήψη των αποφάσεων. Η Συμβουλευτική Ομάδα διαμορφώνει πρόταση εξειδίκευσης για κάθε τομέα με βάση συγκεκριμένα κριτήρια. <u>Κριτήρια επιλογής θεματικών προτεραιοτήτων όπως αναφέρονται στα ερωτηματολόγια που διανέμονται κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης σε επίπεδο πλατφόρμας</u> – Διαθεσιμότητα αξιόλογου ερευνητικού δυναμικού – Δυνατότητα ενσωμάτωσης σε διεθνείς αλυσίδες αξίας ή συμβατότητα με διεθνείς τάσεις – Ύπαρξη cluster, hubs, άτυπων δικτύων και διασυνδέσεων – Δυναμική διείσδυσης σε αγορές – Δυναμική προσέλκυσης επενδύσεων – Δυναμική δημιουργίας νέων επιχειρήσεων – Δυνατότητα προσέλκυσης υφιστάμενων ΜμΕ – Δημιουργία θέσεων εργασίας εξειδικευμένου προσωπικού – Δυνατότητα τεχνολογικής αναβάθμισης του τομέα. <u>Πηγή:</u> ΓΓΕΚ Τα κριτήρια τεκμηρίωσης των προτεραιοτήτων εντός των τομέων περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συμβολή στην οικονομία, τη δραστηριότητα σε έρευνα και ανάπτυξη, την εξαγωγική δυναμική, την παραγωγικότητα σε όρους καινοτομιών, τη συμβολή στη διττή μετάβαση, ψηφιακή και πράσινη που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κ.ά. Αναζητούνται δηλαδή εκείνες οι δράσεις οι οποίες θα βελτιώσουν αυτά τα χαρακτηριστικά του παραγωγικού συστήματος της χώρας, ώστε τελικά να καταγραφεί βελτίωση της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Μετά τις πρώτες συναντήσεις διαβουλεύσεων, ακολουθεί <u>δεύτερος γύρος</u> για την ιεράρχηση και εστίαση των κρίσιμων επιλογών, πρώτον ως προς τις εξειδικευμένες

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο	
	δραστηριότητες και δεύτερον, ως προς τις παρεμβάσεις πολιτικής που χρειάζονται. Στο τέλος όλων των γύρων διαβούλευσης της 1^{ης} Φάσης γίνεται η οριστικοποίηση της πρότασης της Συμβουλευτικής Ομάδας σε 3 διαδοχικά επίπεδα εξειδίκευσης (τομέας – περιοχή παρέμβασης – προτεραιότητα) για να προχωρήσει στο δεύτερο στάδιο μέσω της ανοικτής διαβούλευσης. 2^η φάση Διαβούλευσης: Σε αυτό το στάδιο, τα πρώτα αποτελέσματα από τη λειτουργία των Συμβουλευτικών Ομάδων γίνονται αντικείμενο ανοικτής διαβούλευσης στο επίπεδο των Πλατφορμών. Στις 12 Ιουλίου 2021 πραγματοποιήθηκε διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα: «Ανοικτή Διαβούλευση για την Στρατηγική Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027»¹. Κύριος στόχος της εκδήλωσης ήταν η διερεύνηση, μέσω της ΔΕΑ των θεματικών παρεμβάσεων και ενδεικτικών ερευνητικών και τεχνολογικών προτεραιοτήτων της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 στο πλαίσιο διαμόρφωσης της ΕΣΕΕ 2021-27. 3η φάση Διαβούλευσης: Η τρίτη φάση διαβούλευσης αποσκοπεί στην εφαρμογή παρεμβάσεων πολιτικής. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω φάση διαβούλευσης αρχίζει να υλοποιείται ο σχεδιασμός και η παρακολούθηση των προγραμμάτων που συσχετίζονται με τις εξειδικευμένες προτεραιότητες των στρατηγικών τομέων. Πρόκειται για μία συνεχή διαδικασία που υλοποιείται κατά τη διάρκεια όλης της προγραμματικής περιόδου.
Αποτελέσματα	Τομείς προτεραιότητας, βασικά χαρακτηριστικά των επιλογών που διαμορφώθηκαν. Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2021-2027 έχουν αναδειχθεί οι ακόλουθοι οκτώ (8) τομείς προτεραιότητας: 1. Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία 2. Τουρισμός - Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες 3. Αγροδιατροφική Αλυσίδα 4. Περιβάλλον - Κυκλική Οικονομία 5. Βιοεπιστήμες – Υγεία και Φάρμακα 6. Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα 7. Αειφόρος Ενέργεια 8. Ψηφιακές Τεχνολογίες. Οι Συμβουλευτικές Επιτροπές, ανά τομέα προτεραιότητας, μετά από διαβούλευση εξειδίκευσαν τις τελικές προτάσεις των περιοχών παρέμβασης και των θεματικών προτεραιοτήτων. Στη συνέχεια αυτές ενσωματώθηκαν στην Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ)

¹ Τα βίντεο από την ολομέλεια καθώς και τους τομείς προτεραιότητας είναι διαθέσιμα στον ακόλουθο σύνδεσμο:
https://www.livemedia.gr/rtdi_21_27

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο	
	2021-2027 και επικυρώθηκαν με Απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (ΦΕΚ 3359/Β/2022).
	Αναγκαίες Δεξιότητες Ο εντοπισμός και η ανάλυση των αναγκών για ανάπτυξη/ διαφοροποίηση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού θα αποτελέσει το αντικείμενο του νέου κύκλου ΔΕΑ που εκτιμάται ότι θα υλοποιηθεί εντός του 2025. Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα αποτελέσουν εισροή για τον σχεδιασμό πρόσκλησης που θα αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με την έξυπνη εξειδίκευση στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα». Στην όλη διαδικασία ενεργό ρόλο θα έχουν οι Πλατφόρμες Καινοτομίας της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας.
	Δυνατότητες Εξωστρέφειας Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η ΔΕΑ βασίστηκε σε συγκεκριμένα κριτήρια, στα οποία περιλαμβάνονται τα εξής: – Δυνατότητα ενσωμάτωσης σε διεθνείς αλυσίδες αξίας ή συμβατότητα με διεθνείς τάσεις – Δυναμική διεξόδου σε αγορές – Δυναμική προσέλκυσης επενδύσεων και αναφέρονται στις δυνατότητες εξωστρέφειας της συγκεκριμένης διαδικασίας.
	Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Ενδεικτικά αναφέρουμε κατηγορίες δράσεων και εργαλείων πολιτικής, που θα εφαρμοστούν κατά την ΠΠ 2021-2027: – Υποδομές για Έρευνα & Καινοτομία – Μηχανισμοί, Υπηρεσίες & Δομές Υποστήριξης της Καινοτομίας – Σύνδεση Έρευνας και Παραγωγής – Ψηφιακός Μετασχηματισμός – Θεσμικό – Κανονιστικό πλαίσιο – Διεθνοποίηση
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Η συμμετοχή εκπροσώπων των φορέων της 4πλης έλικας στις Συμβουλευτικές Ομάδες, ανά τομέα προτεραιότητας, αποτυπώνεται στον κάτωθι πίνακα καθώς επίσης και σε μορφή διαγράμματος:

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο							
	Τομέας	Επιχειρήσεις	Ερευνητικοί Οργανισμοί	Δημόσιοι Φορείς	Κοινωνικοί Εταίροι	Σύνολο	
	Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών	6	4	3	5	18	
	Βιοεπιστήμες, Υγεία και Φάρμακα	8	10	3	6	27	
	Περιβάλλον, Βιώσιμη Ανάπτυξη & Κυκλική Οικονομία	7	8	4	2	21	
	Αειφόρος Ενέργεια	9	4	5	2	20	
	Έξυπνες Μεταφορές – εφοδιαστική αλυσίδα	7	8	6	2	23	
	Αγροδιατροφική αλυσίδα	2	9	6	3	20	
	Δημιουργικές, πολιτιστικές βιομηχανίες- Έξυπνος και βιώσιμος Τουρισμός	10	6	6	2	24	
	Βιομηχανική παραγωγή - Υλικά - Κατασκευές	10	7	2	2	21	
		59	56	35	24	174	
	ΓΤΕΚ-Σχεδιασμός περιόδου 2021-2027 Κατανομή μελών συμβουλευτικών ομάδων σε εκπροσώπους τριπλής έλικας Σύνολο μελών: 174 ■ Επιχειρήσεις ■ Ερευνητικοί Οργανισμοί ■ Δημόσιοι Φορείς ■ Κοινωνικοί Εταίροι						
	Δείκτης εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης: 35						
	Ζητήματα / προβλήματα	Παρότι δεν προέκυψαν ιδιαίτερες δυσκολίες / προβλήματα κατά τη εφαρμογή της ΔΕΑ, αυτή θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω με τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών.					
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/	Η κοινωνία των πολιτών πρέπει να κινητοποιηθεί, ιδίως για θέματα που έχουν σημαντική προστιθέμενη αξία για την κοινωνία, όπως το περιβάλλον και η υγεία. Τα παραδείγματα άλλων χωρών, όπως της Φινλανδίας και της Δανίας δείχνουν ότι μπορεί να πολλαπλασιάσει						

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Εθνικό επίπεδο	
βελτιωτικές παρεμβάσεις	τους πόρους που διατίθενται στη συγκεκριμένη διαδικασία, να συμβάλλει στην επικοινωνία της διαδικασίας στοχευμένα και στο ευρύ κοινό, και να κινητοποιήσει τον ιδιωτικό τομέα.
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ)	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»: <u>Ειδικός στόχος 1.1:</u> «Πρόσκληση υποβολής αιτήσεων χρηματοδότησης στη Δράση «Ερευνώ - Καινοτομώ», προϋπολογισμού 300.000.000 ευρώ. Ειδικότερα, μέσω της πρόσκλησης επιδιώκεται η σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προς διεθνείς αγορές, με σκοπό τη μετάβαση στην ποιοτική καινοτόμα επιχειρηματικότητα και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. <u>Δείκτης αποτελέσματος:</u> Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.

2.2 Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε περιφερειακό επίπεδο

Στον πίνακα που ακολουθεί συνοψίζονται τα βασικά στοιχεία της ΔΕΑ που διενεργήθηκε σε περιφερειακό επίπεδο.

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Περιφερειακό επίπεδο έτους 2024	
Αριθμός κύκλων ΔΕΑ	Πέντε Περιφέρειες (Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Μακεδονία Θράκη και Ήπειρος) ολοκλήρωσαν εντός του 2024 έναν πλήρη κύκλο ΔΕΑ στους τομείς προτεραιότητας της ΕΣΕΕ που τις αφορούν.
Μεθοδολογία	Η μεθοδολογία που ακολούθησαν οι τέσσερις πρώτες Περιφέρειες βασίστηκε στη μεθοδολογία που εφαρμόστηκε στις Πλατφόρμες Καινοτομίας της ΓΓΕΚ σε εθνικό επίπεδο (θεματικές ομάδες εργασίας, διαμόρφωση κειμένου βάσης, διαβούλευση, οριστικοποίηση προτεραιοτήτων), εμπλουτισμένη με στοιχεία, όπως οι ημερίδες σε περιφερειακές ενότητες, η αποτίμηση του κύκλου ΔΕΑ και η διαβούλευση επί των παραμέτρων επικείμενων προσκλήσεων. Η πέμπτη Περιφέρεια (Ήπειρος) επέλεξε τα θεματικά εργαστήρια ως μέσο ανάδειξης προτεραιοτήτων και κατευθύνσεων για τις προσκλήσεις που θα δημοσιεύσει.
Αποτελέσματα	Τομείς Προτεραιότητας Οι τομείς του τουρισμού/ πολιτισμού, αγροδιατροφής, ψηφιακών τεχνολογιών αποτελούν επιλογές για το σύνολο των Περιφερειών οι οποίες διενήργησαν ΔΕΑ το 2024. Πλέον αυτών, τέσσερις Περιφέρειες επέλεξαν τον τομέα «Βιοεπιστήμες - Υγεία και Φάρμακα», τρεις τον τομέα «Υλικά - Κατασκευές και Βιομηχανία» και τρεις τον τομέα «Περιβάλλον – κυκλική οικονομία».
	Αναγκαίες Δεξιότητες Οι Περιφέρειες που ενσωμάτωσαν στη ΔΕΑ το πεδίο των δεξιοτήτων, κατέγραψαν τόσο οριζόντιες ανάγκες (π.χ. ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων, ανάλυση δεδομένων, κυβερνο-ασφάλεια), όσο και ειδικές για τον κάθε τομέα (π.χ. ειδίκευση σε έξυπνα ενεργειακά δίκτυα, σε τεχνολογίες ψηφιακής κατασκευής υλικών, βιοοικονομία).
	Δυνατότητες Εξωστρέφειας Οι Περιφέρειες καταγράφουν προϋποθέσεις απαραίτητες για την ενίσχυση των επιχειρήσεων και των προϊόντων τους ώστε να μπορούν να συμμετάσχουν σε διεθνείς αλυσίδες αξίας. Παραδείγματα υποστηρικτικών ενεργειών είναι η απόκτηση ειδικών επισημάνσεων και πιστοποιήσεων προϊόντων σύμφωνα με πρότυπα ευρωπαϊκών χωρών και χωρών εκτός Ε.Ε, η διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων στο περιφερειακό σύστημα

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Περιφερειακό επίπεδο έτους 2024	
	καινοτομίας, τα προγράμματα κατάρτισης για ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Είδος Δράσεων/ Εργαλεία Πολιτικής Εργαλεία πολιτικής που αναφέρουν οι Περιφέρειες είναι, μεταξύ άλλων, έργα πειραματικής ανάπτυξης και υποστήριξης καινοτομίας στις επιχειρήσεις, υποστηρικτικά μέτρα για την καινοτομία (κουπόνια καινοτομίας, επιδεικτικά έργα), έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων, έργα υποστήριξης επιχειρηματικών επενδύσεων, συμπράξεις μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων.
Συμμετοχή φορέων της 4πλης έλικας	Αριθμός εκπροσώπων φορέων που συμμετείχαν στους κύκλους ΔΕΑ (ανά φορέα της τετραπλής έλικας) στο σύνολο των πέντε Περιφερειών: - Επιχειρήσεις: 501 - Φορείς παροχής γνώσης: 250 - Φορείς Δημοσίου τομέα: 251 - Κοινωνία των πολιτών: 107 <i>Σημειώνεται ότι οι αριθμοί δεν αφορούν μοναδικές συμμετοχές φορέων.</i> Δείκτης εκροής: Συμμετοχές θεσμικών φορέων σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης: 251
Προσκλήσεις που διαμορφώθηκαν (βάσει της ΔΕΑ) στο σύνολο των περιφερειών	<u>Ειδικός στόχος 1.1</u> • «Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία, στους τομείς προτεραιότητας της RIS3» (ΠεΠ Θεσσαλίας) • «Ενίσχυση επιχειρήσεων της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης για έρευνα και καινοτομία» (ΠεΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης). • «Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευσή της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς» (ΠεΠ Δυτικής Ελλάδας). <u>Ειδικός στόχος 1.3</u> • «Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων της στρατηγικής RIS3 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης» (ΠεΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης).

Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Περιφερειακό επίπεδο έτους 2024	
	Δείκτης αποτελέσματος: Επιχειρήσεις που εντάσσονται σε προσκλήσεις που προκύπτουν από διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης: τιμή στόχος 1.202 (πηγή ΟΠΣ)
Ζητήματα / προβλήματα	Ζητήματα που αναδείχθηκαν κατά τη διενέργεια της ΔΕΑ το έτος 2024: - Η χαμηλή συμμετοχή επιχειρήσεων στις ΔΕΑ ορισμένων Περιφερειών. - Ο χρόνος που απαιτείται για την προετοιμασία των ΔΕΑ, για την σε βάθος συζήτηση των θεμάτων που απασχολούν τους φορείς της τετραπλής έλικας και για τη δημιουργία σχέσεων με διάρκεια στο χρόνο είναι αρκετά μεγάλος και απαιτητικός τόσο σε δεξιότητες όσο και σε δέσμευση. - Η ανάγκη συνεργασίας και με μεγάλες επιχειρήσεις, κατόχους τεχνογνωσίας εντός και εκτός Περιφερειών.
Προτάσεις επίλυσης προβλημάτων/ βελτιωτικές παρεμβάσεις	Προτάσεις που κατατέθηκαν αφορούν: - Δημιουργία μόνιμου μηχανισμού υποστήριξης των φορέων του οικοσυστήματος καινοτομίας στις Περιφέρειες (κεντρικό σημείο σύνδεσης). - Δημιουργία μόνιμων διαύλων ενημέρωσης και δομών στήριξης των επιχειρήσεων. - Δράσεις κατάρτισης επιχειρήσεων σε ζητήματα καινοτομίας. - Ενίσχυση της δημοσιότητας και της δικτύωσης σε όλες τις φάσεις της υλοποίησης της Στρατηγικής.
Παρατηρήσεις, σύγκριση με τα δεδομένα της προηγούμενης έκθεσης, αθροιστικά στοιχεία: Το 2023 ήταν έτος εκκίνησης θεμελιωδών ενεργειών για την υλοποίηση της ΔΕΑ, όπως η δημιουργία μηχανισμών υποστήριξης των αρμόδιων για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφερειακών Οργάνων, η διαμόρφωση της μεθοδολογίας για τη διενέργεια των ΔΕΑ και η κινητοποίηση των φορέων του οικοσυστήματος καινοτομίας. Οι τέσσερις Περιφέρειες που ολοκλήρωσαν ένα κύκλο ΔΕΑ το 2023 (Αττική, Βόρειο Αιγαίο, Κεντρική Μακεδονία και Κρήτη), δημοσίευσαν οκτώ προσκλήσεις στον Ειδικό Στόχο 1.1 εντός του 2024, ύψους 47 εκ ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης. Οι δύο από αυτές τις Περιφέρειες, το 2024, δημοσίευσαν τέσσερις προσκλήσεις στον Ειδικό Στόχο 1.3, δημόσιας δαπάνης 17 εκ ευρώ. Για τις υπόλοιπες Περιφέρειες, το 2024 ήταν έτος επιτάχυνσης μετά από τις διαδικασίες ωρίμανσης των προηγούμενων ετών: ▪ Πέντε Περιφέρειες (Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Ανατολική Μακεδονία Θράκη, Δυτική Ελλάδα και Ήπειρος) ολοκλήρωσαν ένα κύκλο ΔΕΑ στους τομείς προτεραιότητας που επέλεξε η κάθε Περιφέρεια. Οι τέσσερις από αυτές τις Περιφέρειες δημοσίευσαν πέντε προσκλήσεις στον Ειδικό Στόχο 1.1, ύψους 29 εκ ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης, και μία Περιφέρεια δημοσίευσε μια πρόσκληση στον Ειδικό Στόχο 1.3, ύψους 40 εκ ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης.	

**Συνοπτική παρουσίαση των κύκλων ΔΕΑ σε Περιφερειακό επίπεδο
έτους 2024**

- Τέσσερις Περιφέρειες (Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Νότιο Αιγαίο και Ιόνια Νησιά) ολοκλήρωσαν τις προπαρασκευαστικές δράσεις με στόχο την αποτελεσματική εκκίνηση της ΔΕΑ και για το σκοπό αυτό δημοσίευσαν έξι προσκλήσεις στον Ειδικό Στόχο 1.1, ύψους 11 εκ ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης (μηχανισμός υποστήριξης οικοσυστήματος καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, ενίσχυση δομών στήριξης έρευνας και καινοτομίας).

3. Υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε Εθνικό επίπεδο

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται συνοπτική παρουσίαση στοιχείων για τις εκδοθείσες προσκλήσεις και την υλοποίηση των δράσεων των τομεακών Προγραμμάτων «Ανταγωνιστικότητα» και «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» που αφορούν τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Τα στοιχεία για τις δημοσιευμένες προσκλήσεις παρουσιάζονται ανά Πρόγραμμα και Ειδικό Στόχο για το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» και ανά Κατηγορία Παρέμβασης για το Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση».

Για κάθε πρόσκληση καταγράφονται:

- Ο τομέας (ή οι τομείς) προτεραιότητας, τον οποίον (τους οποίους) αφορά η πρόσκληση,
- Το ύψος προϋπολογισμού της πρόσκλησης,
- Ο αριθμός των ενταγμένων έργων και το ύψος προϋπολογισμού τους,
- Οι νομικές δεσμεύσεις των ενταγμένων έργων και
- Οι πιστοποιηθείσες δαπάνες.

Σημειώνεται ότι οι προϋπολογισμοί εκφράζονται με όρους δημόσιας δαπάνης (ΔΔ) , η οποία αποτελεί το άθροισμα της ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της αντίστοιχης εθνικής δημόσιας συνεισφοράς.

Στο Παράρτημα παρουσιάζονται αναλυτικότερα στοιχεία για τα ενταγμένα έργα και την υλοποίηση των δράσεων των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ ανά Περιφέρεια.

3.1 Πρόγραμμα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Πίνακας 1. Υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΕ) στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» (πηγή ΟΠΣ ΕΣΠΑ)

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται τα προαναφερόμενα στοιχεία για τις προσκλήσεις του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα» που είχαν εκδοθεί έως 31/12/2024.

Ειδικός Στόχος	Έτος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας ²	Π/Υ Πρόσκλησης	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
Ε.Σ. 1.1	2023	Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα των μπαταριών λιθίου για τον κλάδο της αποθήκευσης ενέργειας	07-AENE	49.900.000	1	49.900.000	49.900.000	19.960.000
	2024	EQUIFUND II	01-BYKA, 03-ΑΓΡ, 04 ΠΒΚΟ, 05-BYΦΑ, 07-AENE, 08-ΨΤΕ (εκτίμηση, βάσει θεματικών πεδίων της Πρόσκλησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων προς τους ΕΧΟ ³)	100.000.000	1	100.000.000	100.000.000	30.000.000
	2024	Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας – Κίνας	07-AENE, 01-BYKA, 05-BYΦΑ, 06-MEA, 08-ΨΤΕ, 02-ΤΔΠ	4.000.000				
	2024	Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας – Κύπρου	03-ΑΓΡ, 05-BYΦΑ, 06-MEA, 07-AENE	2.000.000				
	2024	Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδας - Γερμανίας	07-AENE, 01-BYKA	4.000.000				
	2024	Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της Μικροηλεκτρονικής	08-ΨΤΕ	18.770.300				
	2024	Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας 2021-2027	Όλοι	25.000.000				

² Ο συμβολισμός των τομέων προτεραιότητας της ΕΣΕΕ έχει ως εξής:

- 01-BYKA: Υλικά, Κατασκευές & Βιομηχανία
- 02-ΤΔΠ: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργικές Βιομηχανίες
- 03-ΑΓΡ: Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- 04-ΠΒΚΟ: Περιβάλλον και Κυκλική Οικονομία
- 05-BYΦΑ: Βιοεπιτήμες, Υγεία, Φάρμακα
- 06-MEA: Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα
- 07-AENE: Αειφόρος Ενέργεια
- 08-ΨΤΕ: Ψηφιακές Τεχνολογίες

³ ΕΧΟ – Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί

Ειδικός Στόχος	Έτος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας ²	Π/Υ Πρόσκλησης	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
	2024	Ερευνώ - Καινοτομώ	Όλοι	300.000.000				
	2024	Πράσινο νησί	07-ΑΕΝΕ	6.206.566				
Υποσύνολο Ε.Σ. 1.1				509.876.866	2	149.900.000	149.900.000	49.960.000
Ε.Σ. 1.2	2023	Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	10.358.075	5	10.358.075	10.090.241	1.482.481
	2023	Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας που έχουν λάβει Σφραγίδα Αριστείας από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	13.110.389	3	13.110.389	5.613.498	
Υποσύνολο Ε.Σ. 1.2				23.468.464	8	23.468.464	15.703.739	1.482.481
Ε.Σ. 1.3	2023	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	300.000.000	1.281	295.417.170	295.417.170	
	2023	Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	400.000.000	5.535	383.142.894	383.142.894	
	2023	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	Όλοι (εκτός υποτομέα τουρισμού)	190.000.000				
	2023	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων	02-ΤΔΠ, 04-ΠΒΚΟ, 07-ΑΕΝΕ, 08-ΨΤΕ	160.000.000				
Υποσύνολο Ε.Σ. 1.3				1.050.000.000	6.827	678.560.064	678.560.064	
Ε.Σ. 4.4 ΕΤΠΑ	2023	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	17.100.000	9	17.070.769	12.539.758	275.050
Υποσύνολο Ε.Σ. 4.4				17.100.000	9	17.070.769	12.539.758	275.050
ΣΥΝΟΛΟ				1.600.445.330	6.846	868.999.297	856.703.561	51.717.531

Πηγή: Χρηματοδοτικά στοιχεία: ΟΠΣ ΕΣΠΑ (επεξεργασία αναφορών "Προσκήσεις ανά Προτεραιότητα, Ειδικό Στόχο, Παρέμβαση και Δράση", "Κατάλογος Προσλήσεων"). Επεξεργασία: Μονάδα Α3 ΕΥΔ Ανταγωνιστικότητα.

Οι προσλήσεις με συνεισφορά στην ΕΣΕΕ και η στήλη 'τομείς προτεραιότητας' συμπληρώνονται με βάση τη μεθοδολογία χαρακτηρισμού προσλήσεων /πράξεων ως προς την ΕΣΕΕ που εφαρμόζει η ΕΥΔ Ανταγωνιστικότητα.

Πίνακας 2. Επεξεργασία στοιχείων υλοποίησης των δράσεων της ΣΕΕ στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα επεξεργασίας των στοιχείων του Πίνακα 1 ώστε να αποτυπωθεί α) η σχέση μεταξύ του προϋπολογισμού της πρόσκλησης και του συνολικού προϋπολογισμού των υποβληθεισών προτάσεων, β) το μέσο ύψος προϋπολογισμού των προτάσεων που υποβλήθηκαν, γ) ο αριθμός των έργων που εντάχθηκαν ως ποσοστό του αριθμού των υποβληθεισών προτάσεων και δ) ο προϋπολογισμός των ενταγμένων έργων ως ποσοστό του προϋπολογισμού της πρόσκλησης. Υπενθυμίζεται ότι οι προϋπολογισμοί εκφράζονται με όρους δημόσιας δαπάνης (ΔΔ), η οποία αποτελεί το άθροισμα της ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της αντίστοιχης εθνικής δημόσιας συνεισφοράς.

Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας ⁴	Αιτούμενη ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν / ΔΔ πρόσκλησης (%)	ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν / Αριθμό προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αριθμός ενταγμένων έργων / Αριθμό υποβληθεισών προτάσεων (%)	ΔΔ ενταγμένων έργων / ΔΔ πρόσκλησης (%)
Ε.Σ. 1.1	Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα των μπαταριών λιθίου για τον κλάδο της αποθήκευσης ενέργειας	07-AENE	100,0	49.900.000	100,0	100,0
	EQUIFUND II	01-BYKA, 03-ΑΓΡ, 04 ΠΒΚΟ,05-BYΦΑ, 07-AENE,08-ΨΤΕ (εκτίμηση βάσει θεματικών πεδίων της Πρόσκλησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων προς τους ΕΧΟ ⁵)	100,0	100.000.000	100,0	100,0

⁴ Ο συμβολισμός των τομέων προτεραιότητας της ΕΣΕΕ έχει ως εξής:

- 01-BYKA: Υλικά, Κατασκευές & Βιομηχανία
- 02-ΤΔΠ: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργικές Βιομηχανίες
- 03-ΑΓΡ: Αγροδιατροφική Αλυσίδα
- 04-ΠΒΚΟ: Περιβάλλον και Κυκλική Οικονομία
- 05-BYΦΑ: Βιοεπιστήμες, Υγεία, Φάρμακα
- 06-ΜΕΑ: Μεταφορές & Εφοδιαστική Αλυσίδα
- 07-AENE: Αειφόρος Ενέργεια
- 08-ΨΤΕ: Ψηφιακές Τεχνολογίες

⁵ ΕΧΟ – Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί

Ειδικός Στόχος	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας ⁴	Αιτούμενη ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν / ΔΔ πρόσκλησης (%)	ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν / Αριθμό προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αριθμός ενταγμένων έργων / Αριθμό υποβληθεισών προτάσεων (%)	ΔΔ ενταγμένων έργων / ΔΔ πρόσκλησης (%)
Ε.Σ. 1.2	Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	131,5	2.724.574	100,0	100,0
	Ανάπτυξη Δικτύου των Ευρωπαϊκών Κόμβων Ψηφιακής Καινοτομίας που έχουν λάβει Σφραγίδα Αριστείας από το Πρόγραμμα «Ψηφιακή Ευρώπη»	08-ΨΤΕ	100,0	4.370.130	100,0	100,0
Ε.Σ. 1.3	Πράσινος Μετασχηματισμός ΜμΕ	Όλοι	126,1	238.613	80,8	98,5
	Πράσινη Παραγωγική Επένδυση ΜμΕ	Όλοι	119,9	70.309	81,2	95,8
Ε.Σ. 4.4 ΕΤΠΑ	Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης Επιχειρήσεων	Όλοι	99,8	1.897.055	100,0	99,8

Πηγή: ΟΠΣ ΕΣΠΑ (επεξεργασία αναφορών "Προσκλήσεις ανά Προτεραιότητα, Ειδικό Στόχο, Παρέμβαση και Δράση", "Κατάλογος Προσκλήσεων", "Κατάλογος Έργων"). Επεξεργασία: Μονάδα Α3 ΕΥΔ Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα.

Σημείωση: Ο αριθμός και η ΔΔ προτάσεων στο πλαίσιο της δέσμης πράσινης μετάβασης αποτυπώνεται με βάση δεδομένα του ΒΙ Κρατικών Ενισχύσεων ΕΦΕΠΑΕ.

Το πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027» έχει προϋπολογισμό 3.885 εκατ. ευρώ και δομείται σε τέσσερις προτεραιότητες (Ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας, Ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας και Ανταγωνιστικότητας, Βελτίωση της πρόσβασης επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο του αναπτυξιακού μετασχηματισμού). **Είναι ο μεγαλύτερος συνεισφορέας της ΕΣΕΕ 2021-2027** και μεταξύ άλλων περιλαμβάνει ειδικές προγραμματικές προβλέψεις, όπως διακριτή Προτεραιότητα (1) για την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας με συνεισφορά εξ' ολοκλήρου στην ΕΣΕΕ, χρηματοδότηση δράσεων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ (Προτεραιότητα 2/ Ειδικός Στόχος 1.3) κατά προτεραιότητα στους τομείς της ΕΣΕΕ (πρόβλεψη που επιτυγχάνεται αποτελεσματικά μέσω της χρήσης βαθμολογούμενων κριτηρίων επιλογής πράξεων S3 (Smart Specialisation Strategy) στις συναφείς προσκλήσεις), χρηματοδότηση δράσεων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης με Ειδικό Στόχο που περιλαμβάνεται αποκλειστικά στο Πρόγραμμα αυτό (Ειδικός Στόχος 1.4).

Πράξεις στρατηγικής σημασίας που έχουν ήδη ενεργοποιηθεί (Ερευνώ - Καινοτομώ, EQUIFUND II) αλλά και μεγάλες προσκλήσεις κρατικών ενισχύσεων του Προγράμματος σε φάση υλοποίησης (πχ Ενίσχυση της ίδρυσης και λειτουργίας νέων ΜμΕ, και τουριστικών ΜμΕ) έχουν **σημαντική και μετρήσιμη συνεισφορά στις προτεραιότητες της ΕΣΕΕ**. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής αυτής συνεισφοράς στο επίπεδο της εφαρμογής, **ειδικά κριτήρια επιλογής πράξεων S3** (εγκεκριμένα από την Επιτροπή Παρακολούθησης⁶ του Προγράμματος) αξιοποιήθηκαν συστηματικά κατά τη διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για χρηματοδότηση και κατά το έτος 2024.

Για τις ανάγκες της παρακολούθησης της συνεισφοράς στην έξυπνη εξειδίκευση η ΕΥΔ (Μονάδα Α.3, Αξιολόγησης και παρακολούθησης της πορείας του προγράμματος στο πλαίσιο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης) εφαρμόζει μία **μεθοδολογία χαρακτηρισμού προσκλήσεων/πράξεων ως προς την συνεισφορά στην ΕΣΕΕ βασισμένη σε αντικειμενικά δεδομένα**, όπως η εφαρμογή κατάλληλων κριτηρίων επιλογής S3. Βάσει αυτής προκύπτει ότι: Κατά το έτος 2023 επτά προσκλήσεις του ΕΤΠΑ συνολικού ύψους 1,1 δισ. ευρώ στήριξαν τις προτεραιότητες της έξυπνης εξειδίκευσης. **Κατά το έτος αναφοράς της παρούσας έκθεσης (2024), στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα οκτώ προσκλήσεις συνολικού προϋπολογισμού 460 εκ. ευρώ στήριξαν τους οκτώ τομείς προτεραιότητας της ΕΣΕΕ 2021-2027**. Οι προσκλήσεις με συνεισφορά στην έξυπνη εξειδίκευση εκδόθηκαν στο πλαίσιο του Ειδικού Στόχου 1.1 ΕΤΠΑ του Προγράμματος που αφορά στην «ανάπτυξη και ενίσχυση των δυνατοτήτων της έρευνας και της καινοτομίας και την αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών». Αναλυτικότερα, εκδόθηκαν οι ακόλουθες προσκλήσεις⁷:

α) Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών II (EQUIFUND II)

Σκοπός του Equifund II είναι να στηρίξει εταιρείες που επικεντρώνονται στην καινοτομία και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς προτεραιότητας να αποκτήσουν καλύτερη πρόσβαση σε κεφαλαιακή χρηματοδότηση ζωτικής σημασίας, ώστε να καταστούν πιο ανταγωνιστικές και να αξιοποιήσουν το αναπτυξιακό δυναμικό τους.

⁶ Περισσότερες πληροφορίες είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: <https://21-27.antonistikitita.gr/epitropi-parakolouthisis/>

⁷ Περισσότερες πληροφορίες αναφορικά με τις προσκλήσεις του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα: <https://21-27.antonistikitita.gr/category/energes-proskliseis/>

Τον Μάιο του 2024 υπεγράφη μεταξύ ελληνικού κράτους και Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (EIF) η σύσταση του Ταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών II – Equifund II με προϋπολογισμό ΔΔ 200 εκ. ευρώ που αφορά επενδύσεις σε επιστήμες ζωής και υγείας καθώς και σε επενδύσεις με περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα, με στόχο να φέρει στην αγορά των νεοφυών επιχειρήσεων τουλάχιστον 400 εκ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένου των μοχλευμένων ιδιωτικών πόρων.

Το Ταμείο περιλαμβάνεται στις πράξεις Στρατηγικής Σημασίας του Προγράμματος. Είναι το πρώτο θεματικό χρηματοδοτικό εργαλείο επιχειρηματικών συμμετοχών για τη χορήγηση επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital & private equity) σε ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις σε δυναμικούς τομείς της ελληνικής οικονομίας όπως έχουν αναδειχθεί από τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές και προτεραιότητες. Στην συνέχεια, τον Ιούνιο του 2024 δημοσιεύτηκε από το EIF η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς (ΕΧΟ).

β) Ερευνώ – Καινοτομώ

Βασικός στόχος της δράσης αυτής, προϋπολογισμού 300 εκ. ευρώ, που προκηρύχθηκε τον Μάιο του 2024, είναι η σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων προς διεθνείς αγορές, με σκοπό τη μετάβαση στην ποιοτική καινοτομία επιχειρηματικότητα και την αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας. Υλοποιείται μέσω εκχώρησης στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης και Εφαρμογής Δράσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων στους Τομείς της Έρευνας και Καινοτομίας. Διαρθρώνεται σε 4 βασικές παρεμβάσεις:

- Βασικός στόχος της παρέμβασης I «Έρευνα και Ανάπτυξη από Επιχειρήσεις» είναι η δημιουργία νέων θέσεων ερευνητικού και επιστημονικού/τεχνικού προσωπικού μέσω της υποστήριξης της έρευνας, προώθησης της καινοτομίας και ενίσχυσης της δικτύωσης των επιχειρήσεων.
- Βασικός στόχος της παρέμβασης II «Συμπράξεις Επιχειρήσεων με Ερευνητικούς Οργανισμούς» είναι η προώθηση συνεργασιών/συμπράξεων μεταξύ των επιχειρήσεων και των ερευνητικών οργανισμών.
- Η παρέμβαση III «Αξιοποίηση Ερευνητικών Αποτελεσμάτων» έχει ως στόχο την προώθηση της έρευνας σε επόμενο επίπεδο τεχνολογικής ετοιμότητας, έχοντας ως βάση αποτελέσματα που έχουν παραχθεί σε προηγούμενα ερευνητικά έργα.
- Τέλος, η παρέμβαση IV «Σφραγίδα Αριστείας (Seal of Excellence) για επιχειρήσεις» στοχεύει στην υποστήριξη της έρευνας και της καινοτομίας μέσω της χρηματοδότησης προτάσεων σημαντικής αξίας που κατατέθηκαν από ελληνικές ΜμΕ επιχειρήσεις στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ορίζοντας Ευρώπη» (Horizon Europe) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και έλαβαν τη Σφραγίδα Αριστείας. Η Σφραγίδα Αριστείας (Seal of Excellence) είναι η ετικέτα υψηλής ποιότητας που απονέμεται σε έργα που υποβλήθηκαν στο ανωτέρω πρόγραμμα, κρίθηκαν ότι αξίζουν χρηματοδότησης, αλλά δεν έλαβαν τη χρηματοδότηση λόγω εξάντλησης του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

γ) Δράσεις διμερούς επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας

Στοχεύουν στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του συστήματος έρευνας και καινοτομίας μέσω ανάπτυξης συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων άλλων χωρών. Τα υποστηριζόμενα έργα αφορούν: α) βιομηχανική έρευνα και β) πειραματική ανάπτυξη και Δικαιούχοι της Δράσης είναι επιχειρήσεις και ερευνητικοί οργανισμοί. Ειδικότερα, κατά το 2024 προκηρύχθηκαν οι εξής τρεις προσκλήσεις:

- Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδα – Γερμανίας (4 εκ. ευρώ)
- Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδα – Κίνας (4 εκ. ευρώ)
- Διμερής Επιστημονική και Τεχνολογική Συνεργασία Ελλάδα – Κύπρου (2 εκ. ευρώ).

δ) Ανάπτυξη καινοτομιών στον τομέα της μικροηλεκτρονικής

Με προϋπολογισμό 18,8 εκ. ευρώ απευθύνεται στους δυνητικούς δικαιούχους: α) COGNITIVE INNOVATIONS IKE και β) SUNLIGHT GROUP ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ. Αφορά στη χρηματοδότηση των ελληνικών συμμετοχών (άμεσων εταίρων) στο Σημαντικό Έργο Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ) στον τομέα της μικροηλεκτρονικής και των τεχνολογιών επικοινωνιών (IPCEI on Microelectronics and Communication Technology-IPCEI ME/CT), η κρατική ενίσχυση του οποίου εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την Απόφαση C(2023) 3817 final / 8/6/23 (SA.101210) (2023/N) – Greece, με συνολική δημόσια στήριξη ύψους έως 8,1 δισ. ευρώ από δεκατέσσερα κράτη μέλη, η οποία αναμένεται να αποδεσμεύσει επιπλέον 13,7 δισ. ευρώ σε ιδιωτικές επενδύσεις. Σκοπός είναι η στήριξη της έρευνας, της καινοτομίας και της πρώτης βιομηχανικής ανάπτυξης της μικροηλεκτρονικής και των τεχνολογιών επικοινωνιών σε ολόκληρη την αλυσίδα αξίας.

ε) Πράσινο νησί (B φάση)

Η Πρόσκληση με προϋπολογισμό 6,2 εκ. ευρώ απευθύνεται στον Δήμο Αγίου Ευστρατίου και στο ΚΑΠΕ. Αφορά σε καινοτόμο ερευνητικό -επιδεικτικό έργο στο οποίο θα εφαρμοστούν καινοτόμες υβριδικές τεχνολογίες διείσδυσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο ηλεκτρικό σύστημα της νήσου καθώς και τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας στον κτιριακό τομέα:

- Ηλεκτροπαραγωγή -Τηλεθέρμανση : Ολοκλήρωση του έργου - Δοκιμές λειτουργίας.
- Μεταφορές : Παραλαβή ηλεκτρικών οχημάτων.
- Ολοκλήρωση Ενεργειακών παρεμβάσεων σε δημοτικά κτήρια.

στ) Δίκτυα Μονάδων/ Γραφείων Μεταφοράς Τεχνολογίας

Απευθύνεται σε Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, σε συνεργασία με άλλα ΑΕΙ ή/και Ερευνητικά Κέντρα. Αντικείμενο της Πρόσκλησης, με προϋπολογισμό 25 εκ. ευρώ, είναι η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων που παράγονται στους Δημόσιους

Ερευνητικούς Οργανισμούς της χώρας (Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικά Κέντρα) και αφορούν στους τομείς προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027. Σκοπός της είναι η ενίσχυση της δημιουργίας και λειτουργίας Δικτύων Μεταφοράς Τεχνολογίας, της Τεχνογνωσίας και των Ανθρώπινων Πόρων Μεταφοράς Τεχνολογίας στους Ερευνητικούς Οργανισμούς.

Πέραν των ανωτέρω, για το έτος 2025, υπό έκδοση προσκλήσεις του Προγράμματος (βάσει προγραμματισμού και προδημοσίευσης προσκλήσεων) με συνεισφορά στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αφορούν :

- στο Ταμείο Πατεντών (προϋπολογισμού περίπου 20,7 εκ. ευρώ στο σκέλος του ΕΣ 1.1 ΕΤΠΑ) για κατοχύρωση και εμπορευματοποίηση πατεντών,
- στη συμμετοχή στις Ευρωπαϊκές Συγχρηματοδοτούμενες Συμπράξεις Έρευνας και Καινοτομίας του Ορίζοντα Ευρώπη (18 εκ. ευρώ),
- στα Κέντρα Ικανοτήτων (20 εκ. ευρώ),
- στην Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών (120 εκ. ευρώ),
- στην Εξωστρέφεια Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (σε προδημοσίευση) και
- επιπρόσθετα μέσω του ΕΚΤ+ σε Σχέδια Προσαρμογής Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων Δυναμικότητας 20-50 Ετήσιων Μονάδων Εργασίας (ΕΜΕ) (30 εκ ευρώ).

Επιπρόσθετα, για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής συνεισφοράς του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα στη Στρατηγική Έξυπνης εξειδίκευσης, ελήφθησαν από την ΕΥΔ και την αρμόδια Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΤΠΑ, ΤΣ, και ΕΚΤ οι ακόλουθες **πρωτοβουλίες στο επίπεδο του σχεδιασμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης:**

1. Ωρίμανση δράσεων του Ειδικού Στόχου 1.4 ΕΤΠΑ

Οι δράσεις ενίσχυσης δεξιοτήτων S3 στο ΕΣΠΑ 2021-2027 στηρίζονται αποκλειστικά από το πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα για καλύτερο συντονισμό, με δέσμευση πόρων του Ειδικού Στόχου 1.4 ΕΤΠΑ (Προτεραιότητα 1) ύψους 139 εκ ευρώ ΔΔ.

Ο μηχανισμός προσδιορισμού των προτεραιοτήτων για δεξιότητες έξυπνης εξειδίκευσης από το ΕΤΠΑ είναι η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ). Για την ωρίμανση των συναφών δράσεων του Ειδικού στόχου 1.4 ΕΤΠΑ «Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα» (προτεραιότητα 1 του Προγράμματος) και την έκδοση προσκλήσεων θα διεξαχθεί ένας νέος κύκλος της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης σε εθνικό επίπεδο με αποκλειστική στόχευση στις δεξιότητες έξυπνης εξειδίκευσης (με ολοκλήρωση στο τέλος Ιουνίου 2025 σύμφωνα με τον σχεδιασμό της ΓΓΕΚ) μέσω των οκτώ πλατφορμών καινοτομίας της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας, σε συνεργασία με την Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού & Παρακολούθησης της ΕΣΕΕ, την ΓΓΒ και τον Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας. Στο πλαίσιο αυτό θα διασφαλισθεί η συνεκτικότητα των συναφών δράσεων με την Εθνική Στρατηγική Δεξιοτήτων καθώς και η κάλυψη των αναγκών των Περιφερειών (όπως αυτές αποτυπώνονται στα αποτελέσματα των σχετικών ΔΕΑ τους).

Για τις ανάγκες οριζόντιας στήριξης όλων των εμπλεκόμενων φορέων ανατέθηκε τον Οκτώβριο του 2024 από την ΕΥΔ Ανταγωνιστικότητα το έργο «Παροχή υπηρεσιών υποστήριξης από εξειδικευμένο Τεχνικό Σύμβουλο για την ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιομηχανικής μετάβασης και επιχειρηματικότητας, στο πλαίσιο του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027». Ο εθνικός κύκλος της ΔΕΑ αυτής, εκτός των 8 τομέων της ΕΣΕΕ, θα καλύψει στη διαβούλευση ως προς τις δεξιότητες και τις 3 προτεραιότητες του Κανονισμού STEP (ψηφιακή και υπερ-προηγμένη τεχνολογία, καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογίες, βιοτεχνολογίες).

2. Ενέργειες on-going αξιολόγησης

Τον Ιούνιο του 2024 προκηρύχθηκε από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Ανοικτός Ηλεκτρονικός Διαγωνισμός για την εκπόνηση μελέτης με τίτλο: «On-going Αξιολόγηση της συνεισφοράς του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027 στην Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης». Αντικείμενο της μελέτης, η οποία εντάσσεται στο πλάνο αξιολόγησης του Προγράμματος, αποτελεί η συνεχής αξιολόγηση της συνεισφοράς του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027 στην ΕΣΕΕ κατά την εφαρμογή του, με στόχο να αποτελέσει εισροή στην λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τις δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, την ΕΥΔ και την Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΤΠΑ-ΤΣ και ΕΚΤ του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Ειδικότερα, μέσω της μελέτης θα αντληθούν τα διδάγματα που παρέχονται από την υλοποίηση του Προγράμματος για :

- ενδεχόμενες τροποποιήσεις της λογικής της παρέμβασης του προγράμματος (ως προς τη διάσταση της έξυπνης εξειδίκευσης και την πλατφόρμα STEP),
- ενδεχόμενες τροποποιήσεις της σχετικής μεθοδολογίας επιλογής πράξεων,
- εντοπισμό καλών πρακτικών σε επίπεδο δράσεων,
- την διαχείριση, ενεργοποίηση, εξειδίκευση και περαιτέρω στήριξη παρεμβάσεων RIS3 και STEP στο υπόλοιπο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 και
- την προγραμματική περίοδο των ΕΔΕΤ μετά το 2027, αναφορικά με την υλοποίηση δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης.

Στο πλαίσιο της μελέτης θα προσεγγισθούν αξιολογικά ερωτήματα που καλύπτουν θεματικές ενότητες όπως η συνεισφορά στην ΕΣΕΕ και στη ΔΕΑ, η αξιολόγηση των κριτηρίων επιλογής πράξεων S3, ο αντίκτυπος και η σύγκριση με άλλα προγράμματα του Στόχου Πολιτικής 1 της ΕΕ, η συνεισφορά στον αναγκαίο πρόσφορο όρο διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ, εις βάθος ανάλυση έργων στρατηγικής σημασίας, συνέργειες με άλλες πηγές εξυπηρέτησης της ΕΕ, περιφερειακή διάσταση, καλές πρακτικές και διδάγματα για την περίοδο των ΕΔΕΤ μετά το 2027.

3. Πρωτοβουλίες για την προσαρμογή των πληροφοριακών συστημάτων του ΕΣΠΑ ως προς την παρακολούθηση της έξυπνης εξειδίκευσης

Για τις ανάγκες παρακολούθησης της συνεισφοράς του προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027 στην στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης και την παροχή δεδομένων από την ΕΥΔ, ελήφθησαν πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με την Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΥΘΥΠΣ) και την ΜΟΝ-ΕΣΕΕ, προκειμένου να εισαχθούν οι βασικές διαστάσεις της έξυπνης εξειδίκευσης στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του ΕΣΠΑ (προσκλήσεις, τεχνικά δελτία πράξης) και να καταχωρείται με σαφήνεια εάν/ποιους τομείς προτεραιότητας της ΕΣΕΕ εξυπηρετεί κάθε πρόσκληση και πράξη, καθώς και να προσαρμοσθούν οι υφιστάμενες αναφορές του συστήματος. Οι ανωτέρω ενέργειες βρίσκονται ήδη σε φάση υλοποίησης και θα επιτρέψουν την παροχή αναλυτικών αναφορών στο πλαίσιο της επόμενης ετήσιας έκθεσης της ΕΣΕΕ.

4. Διερεύνηση στήριξης της Πλατφόρμας Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027»

Σε συνέχεια διαβουλεύσεων σε εθνικό επίπεδο που έλαβαν χώρα κατά το 2ο εξάμηνο του 2024 ελήφθη η απόφαση/υποχρέωση της στήριξης των ανωτέρω παρεμβάσεων από το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα. Από σχετικές οδηγίες της Εθνικής Αρχής Συντονισμού του ΕΣΠΑ που εκδόθηκαν τον Νοέμβριο του 2024 προέκυψε η ανάγκη στήριξης της Πλατφόρμας STEP μέσω του Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα 2021-2027». Στο πλαίσιο αυτό η Εθνική Αρχή Συντονισμού του ΕΣΠΑ εκπόνησε μελέτη για την ενσωμάτωση της πλατφόρμας Στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) στα Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027 με τίτλο «Παροχή Υπηρεσιών συμβούλου υποστήριξης για την ενσωμάτωση της πλατφόρμας Στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) στα Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα ΕΣΠΑ 2021-2027 (ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2024/795)». Βάσει αυτών και ενόψει της ενδιάμεσης επανεξέτασης του έτους 2025 και της ενσωμάτωσης πολιτικών STEP στην επικείμενη αναθεώρηση των προγραμμάτων εξετάζεται η δημιουργία νέας προτεραιότητας στο Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα 2021-2027 για δράσεις STEP και υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων σχετικών με τα τρία βασικά θεματικά πεδία των κρίσιμων τεχνολογιών STEP. Η χρηματοδότηση των τριών αυτών θεματικών πεδίων δύναται να εμφανίζει συνάφεια και με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (ως μη υποχρεωτική πρόβλεψη).

1.2 Πρόγραμμα «ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ»

Πίνακας 3. Υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στο Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση»

Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόκλησης	Αριθμός προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αιτούμενη ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
Κ.Π. 1 ⁸	Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)	Αειφόρος Ενέργεια	41.795.000	2	7.435.348,00 €	1	5.411.327,13	0	0
	Πράσινο κέντρο δεδομένων και υπερυπολογιστή Δυτικής Μακεδονίας	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	20.000.000	1	21.900.857,15	1	21.900.857,15	0	0
	Κόμβος καινοτομίας για το πράσινο Η2 και την αποθήκευση ενέργειας στη Δυτικής Μακεδονία	Αειφόρος Ενέργεια	18.000.000	1	19.799.974,00	1	19.799.974,00	2.992.985,00	0
	Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & Εκκολαπτηρίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έρευνας Καινοτομίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης	Όλοι	9.000.000	1	9.000.000	1	9.000.000	0	0

⁸ Κατηγορία Παρέμβασης 1. Έρευνα - Καινοτομία - Προηγμένες τεχνολογίες.

Κατηγορία Παρέμβασης	Πρόσκληση	Τομείς προτεραιότητας	ΔΔ πρόκλησης	Αριθμός προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αιτούμενη ΔΔ προτάσεων που υποβλήθηκαν	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
	Ανάπτυξη Συνεργατικών Χώρων Εργασίας (Co-Working Spaces)	Όλοι	1.800.000	1	1.800.000	1	1.800.000	1.736.000,00	0
	Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ	Όλοι	6.000.000	1	6.000.000	1	6.000.000	0	0
	Θύλακας υποδοχής καινοτόμων δραστηριοτήτων της Ζώνης Καινοτομίας ΔΜ/Τεχνολογικό Πάρκο	Όλοι	11.000.000	1	11.000.000	Υπό αξιολόγηση	-	-	-
	Green HiPo - Σημαντικό Έργο Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ) στην αλυσίδα αξίας των τεχνολογιών υδρογόνου	Αειφόρος Ενέργεια	24.000.000	1	24.000.000	0 (απορρίφθηκε)	0	-	-
Υποσύνολο Κ.Π. 1			131.595.000	9	100.936.179		63.912.158	4.728.985	-
ΣΥΝΟΛΟ			131.595.000	9	100.936.179		63.912.158	4.728.985	-

Η Πρόσκληση με τίτλο «Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής (ενεργειακές κοινότητες)» εκδόθηκε στις 27/9/2023, εντάσσεται στον Τομέα Προτεραιότητας Αειφόρος Ενέργεια και έχει συνολικό προϋπολογισμό 41.795.000 ευρώ. Αφορά στη στήριξη των ενεργειακών κοινοτήτων για υλοποίηση έργων ενεργειακού ή/και εικονικού ενεργειακού συμψηφισμού και στην προώθηση της διείσδυσης των καθαρών μορφών ενέργειας με αξιοποίηση των ΑΠΕ, για αυτοπαραγωγή. Η πιο πρόσφατη (5η) τροποποίηση της Πρόκλησης θέτει ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προτάσεων την 31/1/2025. Έως και σήμερα έχουν υποβληθεί δύο προτάσεις η μια εκ των οποίων απορρίφθηκε κατά τον έλεγχο πληρότητας της πρότασης, ενώ η δεύτερη εντάχθηκε με συνολικό προϋπολογισμό 5.411.327,13 ευρώ και δικαιούχο την Ενεργειακή Κοινότητα του Δήμου Κοζάνης.

Η Πρόσκληση με τίτλο «Πράσινο Κέντρο Δεδομένων και Υπερυπολογιστή Δυτικής Μακεδονίας» εκδόθηκε στις 10/4/2023 και ανήκει στον Τομέα Προτεραιότητας των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Απευθυνόταν στο Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας Α.Ε. (ΕΔΥΤΕ ΑΕ) και εστιάζει στην αναβάθμιση ψηφιακών υποδομών, εξασφαλίζοντας τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, καθώς και στην αύξηση των χρηστών έξυπνων συστημάτων και τεχνολογιών. Η πρόταση που υποβλήθηκε και εντάχθηκε στις 12/8/2024 μετά από αξιολόγηση, έχει συνολικό προϋπολογισμό 21.990.857,15 ευρώ και δικαιούχους το Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας Α.Ε. και το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, δυνάμει προγραμματικής συμφωνίας που έχουν συνάψει οι δύο φορείς.

Η Πρόσκληση «Κόμβος καινοτομίας για το πράσινο Η2 και την αποθήκευση ενέργειας στη Δυτική Μακεδονία» εκδόθηκε στις 16/3/2023 με δυνητικό δικαιούχο το Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΕΚΕΤΑ). Το έργο έχει προϋπολογισμό 18.000.000 ευρώ και αφορά στη δημιουργία Κόμβου Καινοτομίας για το Πράσινο Η2 και στην αποθήκευση ενέργειας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Εντάσσεται στον Τομέα Προτεραιότητας Αειφόρος Ενέργεια, ενώ η πρόταση που υποβλήθηκε από το ΕΚΕΤΑ εντάχθηκε στις 2/6/2023 με συνολικό προϋπολογισμό 19.799.974 ευρώ. Οι συνολικές νομικές δεσμεύσεις της πράξης έως την 21/12/2024 είναι 2.992.985.00 ευρώ.

Επισημαίνεται ότι τα έργα :

- Πράσινο κέντρο δεδομένων και υπερ-υπολογιστή Δυτικής Μακεδονίας και
- Κόμβος καινοτομίας για το πράσινο Η2 και την αποθήκευση ενέργειας στη Δυτική Μακεδονία

περιλαμβάνονται στη «Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης» που εκπονήθηκε από τη ΓΓΕΚ (Μάρτιος 2022) κατά την κατάρτιση του Σχεδίου Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης.

Οι τρεις (3) ακόλουθες Προκλήσεις που ως καινοτόμες από τη φύση τους, εμπίπτουν οριζόντια σε όλους τους Τομείς Προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, έχουν ως δικαιούχο τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ):

- «Δημιουργία Θερμοκοιτίδων & Εκκολαπτηρίων για την ανάπτυξη της καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έρευνας Καινοτομίας Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης», με ημερομηνία έκδοσης 23/12/2022 και συνολικό προϋπολογισμό 9.000.000 ευρώ. Η σχετική πράξη εντάχθηκε στις 8/5/2023 και δεν έχει νομικές δεσμεύσεις εντός του 2024.

- «Ανάπτυξη Συνεργατικών Χώρων Εργασίας (Co-Working Spaces)» με ημερομηνία έκδοσης 9/1/2023 και συνολικό προϋπολογισμό 1.800.000 ευρώ. Η πράξη εντάχθηκε στις 23/5/2023 και έως την 31/12/2024 έχει συνολικές νομικές δεσμεύσεις ύψους 1.736.000 ευρώ.
- «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη στοχευμένων Παρεμβάσεων Κοινωνικής Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στις περιοχές ΔΑΜ» με ημερομηνία έκδοσης 9/1/2023 και συνολικό προϋπολογισμό 6.000.000 ευρώ. Η απόφαση ένταξης της αντίστοιχης πράξης εκδόθηκε στις 5/5/2023, ενώ δεν έχουν πραγματοποιηθεί νομικές δεσμεύσεις εντός του 2024.

Η Πρόσκληση με τίτλο «Θύλακας υποδοχής καινοτόμων δραστηριοτήτων της Ζώνης Καινοτομίας ΔΜ/ Τεχνολογικό Πάρκο Ζώνη Καινοτομίας», δημοσιεύτηκε στις 7/8/2024 και καλεί ως δυνητικό δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Εντάσσεται οριζόντια σε όλους τους Τομείς Προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η Πρόσκληση έχει συνολικό προϋπολογισμό 11.000.000 ευρώ και ενεργοποιεί τμήμα του 1^{ου} Θύλακα της Ζώνης Καινοτομίας Δυτικής Μακεδονίας (ΖΚΔΜ), που αφορά στη δημιουργία Θύλακα Υποδοχής Καινοτόμων Δραστηριοτήτων. Πρόκειται για ένα περιφερειακό χώρο υποδοχής, εγκατάστασης και λειτουργίας επιχειρήσεων (start ups, spin offs κλπ), φορέων και ινστιτούτων, των οποίων οι δραστηριότητες εξυπηρετούν το σκοπό της ΖΚΔΜ. Στις 31/10/2024 υποβλήθηκε η Πρόταση εκ μέρους του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με προϋπολογισμό ίδιο με αυτό της Πρόσκλησης και τίτλο: «Θύλακας Υποδοχής Καινοτόμων Δραστηριοτήτων Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας» η οποία βρίσκεται στο στάδιο της αξιολόγησης.

Η Πρόσκληση με τίτλο «Green HiPo - Σημαντικό Έργο Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ) στην αλυσίδα αξίας των τεχνολογιών υδρογόνου για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη καινοτόμων συστημάτων κυψελών καυσίμου και συστημάτων ηλεκτρολυτών» με προϋπολογισμό 24.000.000 ευρώ δημόσια δαπάνη, εκδόθηκε στις 23/2/2024 και ανήκει στον Τομέα Προτεραιότητας της Αειφόρου Ενέργειας. Η Πρόσκληση απευθυνόταν στην εταιρία ADVANCED ENERGY TECHNOLOGIES ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε. ως Σημαντικό Έργο Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος (ΣΕΚΕΕ /IPCEI) στο πλαίσιο της συστάδας των έργων ΣΕΚΕΕ «Hy2Tech», ωστόσο, κατά την αξιολόγηση του ΤΔΠ η Πράξη απορρίφθηκε.

4. Υλοποίηση δράσεων Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε Περιφερειακό επίπεδο

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται συνοπτική παρουσίαση στοιχείων για τις εκδοθείσες προσκλήσεις και την υλοποίηση των δράσεων που αφορούν τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για το σύνολο των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Τα αναλυτικά στοιχεία για κάθε Περιφέρεια παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

Πίνακας 4. Υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στα 13 ΠεΠ, ανά Ειδικό Στόχο (σωρευτικά)

Ειδικός Στόχος	Αριθμός προσκλήσεων	ΔΔ προσκλήσεων	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
ΕΣ 1.1	32	163.439.691	233	101.519.098	84.811.868	27.842.462
ΕΣ 1.3	11	139.405.124	135	25.897.033	25.826.093	10.594.470
ΕΣ 4.1	3	20.800.000	189	14.688.117	11.469.756	177.612
Ε.Σ 4.4	1	6.000.000	4	5.933.120	3.182.183	884.349
Ε.Σ 5.1	1	846.154	1	1.100.000	1.071.165	123.268
TB	1	550.000	1	518.046	398.194	112.316
ΣΥΝΟΛΟ	49	331.040.969	563	149.655.414	126.759.259	39.734.477

Πίνακας 5. Προσκλήσεις που εκδόθηκαν εντός του 2024

Ειδικός Στόχος	Αριθμός προσκλήσεων	ΔΔ προσκλήσεων
ΕΣ 1.1	19	87.644.867
ΕΣ 1.3	6	57.025.124
ΕΣ 4.1	1	3.300.000
Ε.Σ 5.1	1	846.154
ΣΥΝΟΛΟ	27	148.816.145

Πίνακας 6. Υλοποίηση δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στα 13 ΠεΠ, ανά Περιφέρεια (σωρευτικά)

Περιφέρεια	Αριθμός προσκλήσεων	ΔΔ προσκλήσεων	Αριθμός έργων που εντάχθηκαν	ΔΔ έργων που εντάχθηκαν	Νομικές Δεσμεύσεις	Πιστοποιηθείσες Δαπάνες
ΠΚΜ	5	128.294.824	158	49.228.078	48.729.286	15.721.310
ΠΑΜΘ	7	66.980.000	209	19.083.742	16.324.085	3.463.255
ΠΑΜ	2	7.200.000	2	7.179.557	169.409	-
ΠΔΕ	2	11.000.000	1	1.654.000	-	-
ΠΠελ	5	24.250.000	119	23.008.458	19.222.414	6.306.006
ΠΚρ.	2	10.500.000	2	458.800	-	267.526
ΠΙΝ	5	7.700.000	3	4.248.164	2.665.124	177.612
ΠΒΑ	5	18.046.858	-	-	-	-
ΠΝΑ	1	250.000	1	297.600	-	-
ΠΘες	2	8.500.000	1	500.000	-	-
ΠΣΕ	1	1.176.471	1	1.176.471	1.176.471	-
ΠΗπ	2	1.250.000	2	980.988	375.000	-
ΠΑττικής	10	45.892.816	64	41.839.556	38.097.470	13.798.768
ΣΥΝΟΛΟ	49	331.040.969	563	149.655.414	126.759.259	39.734.477

Για τις περισσότερες Περιφέρειες, η έντονη δραστηριοποίηση που σημείωσαν το 2024 ήταν και απότοκο των προπαρασκευαστικών ενεργειών που διενεργήθηκαν τον προηγούμενο χρόνο (π.χ. ορισμός και ενεργοποίηση του συστήματος διακυβέρνησης, καθορισμός της μεθοδολογίας διενέργειας της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης, κινητοποίηση των φορέων του οικοσυστήματος καινοτομίας). Για τις υπόλοιπες, το 2024 ήταν χρονιά ολοκλήρωσης των εργασιών προετοιμασίας για την υλοποίηση της ΔΕΑ και τη διαμόρφωση προσκλήσεων.

Το 2024 δημοσιεύθηκαν 27 νέες προσκλήσεις, ύψους 149 εκ ευρώ (Πίνακας 5) και κατανέμονται στους Ειδικούς Στόχους, σε όρους δημόσιας δαπάνης, ως εξής:

- το 59% εντάσσεται στον Ειδικό Στόχο 1.1, και αφορά προγράμματα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας (44%), ενίσχυση υποδομών ΕΤΑΚ (49%) και μηχανισμούς υποστήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας (7%).
- το 38% εντάσσεται στον Ειδικό Στόχο 1.3, και αφορά δράσεις ενίσχυσης των επιχειρήσεων.

Σημειώνεται ότι οι προσκλήσεις του Ειδικού Στόχου 1.3 δεν υποστηρίζουν κατ' αποκλειστικότητα τις προτεραιότητες της ΕΣΕΕ και μπορούν να διακριθούν σε αυτές που έχουν βαθμολογούμενο κριτήριο αξιολόγησης τη σύνδεση με τους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής εξειδίκευσης και τον καινοτόμο χαρακτήρα της επένδυσης (π.χ. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης) και αυτές που έχουν κριτήριο επιλεξιμότητας τη σύνδεση με τους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής εξειδίκευσης της ΕΣΕΕ και τις περιοχές παρέμβασης που διαμορφώθηκαν από τη ΔΕΑ της Περιφέρειας (π.χ. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου).

Από την αρχή της προγραμματικής περιόδου και μέχρι το τέλος του 2024 εκδόθηκαν 49 προσκλήσεις ύψους 331 εκ ευρώ. Στον Ειδικό Στόχο 1.1 καταγράφεται το 50% της δημόσιας δαπάνης και στον Ειδικό Στόχο 1.3 το 42%.

Στο σύνολο των 32 προσκλήσεων του Ειδικού Στόχου 1.1 (Πίνακας 4), η διαθέσιμη δημόσια δαπάνη κατανέμεται μεταξύ των δύο κατηγοριών περιφερειών ως εξής: 80% στις λιγότερο ανεπτυγμένες Περιφέρειες και 20% στις Περιφέρειες σε μετάβαση. Στο σύνολο των 11 προσκλήσεων του Ειδικού Στόχου 1.3 η προαναφερόμενη κατανομή είναι 96% και 4% αντιστοίχως.

Η περιφέρεια με την υψηλότερη δημόσια δαπάνη προσκλήσεων είναι η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (39% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης των 49 προσκλήσεων – Πίνακας 6), με την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης να ακολουθεί (39% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης).

Σε επίπεδο απορροφήσεων, οι Περιφέρειες Αττικής και Πελοποννήσου παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες επιδόσεις με ποσοστά 30% και 26% αντίστοιχα. Ωστόσο, σε απόλυτες τιμές, οι Περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Αττικής υπερτερούν.

Εν κατακλείδι, η ενεργοποίηση των Περιφερειών είναι σημαντική και φαίνεται από το γεγονός ότι οι προσκλήσεις που δημοσιεύτηκαν το 2024 ανέρχονται στο 45%, σε όρους δημόσιας δαπάνης, του συνόλου των προσκλήσεων που έχουν δημοσιευτεί σωρευτικά και αφορούν δράσεις της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

5. Πρόοδος υλοποίησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας που αφορούν τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται για το έτος **2024** συνοπτικά στοιχεία για την υλοποίηση των δράσεων του Πυλώνα 4 (Ιδιωτικές Επενδύσεις και Μετασχηματισμός της Οικονομίας) και ειδικότερα του Άξονα 4.5 (Πρωώθηση της Έρευνας και Καινοτομίας) του **Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας** (ΕΣΑΑ). Τα στοιχεία που παρουσιάζονται δόθηκαν από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού Ταμείου Ανάκαμψης (ΕΥΣΤΑ).

Στο πλαίσιο του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, υλοποιούνται τα ακόλουθα έργα, που ανήκουν στο σκέλος των **επιχορηγήσεων**:

- ID 16618: Ενίσχυση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας,
- ID 16621: Εξωστρέφεια έρευνας και καινοτομίας,
- ID 16622: Horizon 2020 - Χρηματοδότηση της καινοτομίας - Σφραγίδα Αριστείας,
- ID 16624: Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ,
- ID 16654: TH2ORAX - Εξελίξιμο Ολιστικό Υβριδικό Επιχειρησιακό Αυτόνομο Σύστημα (άμυνα, ασφάλεια, πολιτική προστασία),
- ID 16706 b): Βιομηχανικές Πλατφόρμες Δεδομένων για ΜμΕ,
- ID 16971: Ερευνώ -Δημιουργώ-Καινοτομώ,
- ID 16973 a): creating a digital marketplace for the supply and purchase of advanced digital services and tools for the digital transformation of the SMEs.

Ο προϋπολογισμός των έργων, η πορεία υλοποίησης καθώς και η πορεία επίτευξης των στόχων τους παρουσιάζεται αναλυτικά στους κατωτέρω πίνακες (Πηγή: ΕΥΣΤΑ).

Αναλυτικότερα, στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται ο εγκεκριμένος προϋπολογισμός των έργων και οι πληρωμές εντός του 2024.

Πίνακας 7: Προϋπολογισμός έργων και πληρωμές εντός 2024

Μέτρο	Περιγραφή Μέτρου	Π/Υ ΤΑΑ	ΠΔΕ - ΦΠΑ	Συνολικός Π/Υ ΠΔΕ	Πληρωμές 2024
16706	Βιομηχανικές Πλατφόρμες Δεδομένων για ΜμΕ	145.000.000	0 €	145.000.000	75.000.000
16624	Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ	177.696.811	39.041.380	222.661.914	29.143.092
16618	Ενίσχυση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας	139.217.632	16.250.431	155.468.063	7.787.518
16654	TH ² ORAX: Εξελίξιμο ολιστικό υβριδικό επιχειρησιακό αυτόνομο σύστημα	49.780.000	11.947.200	61.727.200	0
16971	Ερευνώ – Δημιουργώ – Καινοτομώ	21.975.383	3.193.266	25.168.649	5.600
16622	Χρηματοδότηση της καινοτομίας - HORIZON 2020	18.215.653	0	18.215.653	0
16621	Εξωστρέφεια έρευνας και καινοτομίας	2.672.597	641.423	3.314.020	0
Σύνολα:		554.558.076	71.073.700	631.555.499	111.936.210

Στον Πίνακα 8 παρουσιάζεται η πορεία υλοποίησης των έργων.

Πίνακας 8: Πορεία υλοποίησης έργων

Μέτρο	Περιγραφή Μέτρου	Πορεία υλοποίησης
16706	Βιομηχανικές Πλατφόρμες Δεδομένων για ΜμΕ	Σε διαδικασία αναθεώρησης.
16624	Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ	Η πλειοψηφία των ερευνητικών κέντρων έχει αναθέσει και υλοποιεί τα έργα. Σε διαδικασία διαγωνισμού και συμβασιοποίησης βρίσκονται οι προμήθειες ορισμένων ερευνητικών κέντρων.
16618	Ενίσχυση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας	Υλοποιείται
16654	TH ² ORAX: Εξελίξιμο ολιστικό υβριδικό επιχειρησιακό αυτόνομο σύστημα	Έχει δοθεί Σύμφωνη Γνώμη από ΕΥΣΤΑ 30/1/2025 και αναμένεται η υπογραφή της σύμβασης.
16971	Ερευνώ – Δημιουργώ - Καινοτομώ	Υλοποιείται
16622	Χρηματοδότηση της καινοτομίας - HORIZON 2020	Υλοποιείται
16621	Εξωστρέφεια έρευνας και καινοτομίας	Αναμένεται η δημοσίευση της Διακήρυξης για το υπο-έργο 1 και επαναδημοπράτηση για το υπο-έργο 4

Στον Πίνακα 9, παρουσιάζονται οι δείκτες επίδοσης των έργων (μέτρων) και η αντιστοίχισή τους με τους δείκτες του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Πίνακας 9: Αντιστοίχιση δεικτών

Αντιστοίχιση δεικτών ΕΣΑΑ (RRFCI) - ΕΣΠΑ 2021-2027 (RCO)			
Δείκτες ΕΣΑΑ		RRFC08	RRFC09
ID	Μέτρο	Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις (Αντιστοιχεί στον δείκτη RC0_06)	Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες) (Αντιστοιχεί στον δείκτη RC0_01)
16706	Βιομηχανικές Πλατφόρμες Δεδομένων για ΜμΕ		X
16973	Establishment of a digital business ecosystem and introduction of tax incentives for the facilitation of the SMEs digital transformation		X
16621	Εξωστρέφεια έρευνας και καινοτομίας		x
16971	Ερευνώ – Δημιουργώ - Καινοτομώ		x
16624	Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ	X	
16618	Ενίσχυση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας	X	
16622	Χρηματοδότηση της καινοτομίας - HORIZON 2020 - Σφραγίδες Αριστείας		x
16654	TH ² ORAX: Εξελίξιμο ολιστικό υβριδικό επιχειρησιακό αυτόνομο σύστημα		

Στον Πίνακα 10 παρουσιάζονται οι τιμές των δεικτών επίδοσης του ΕΣΑΑ για το 2024.

Πίνακας 10: Τιμές δεικτών επίδοσης

Τιμές δεικτών					
Δείκτες ΕΣΑΑ		RRFCI08		RRFCI09	
ID	Μέτρο	Ερευνητές που εργάζονται σε υποστηριζόμενες ερευνητικές εγκαταστάσεις (Αντιστοιχεί σε RCO_06)		Υποστηριζόμενες επιχειρήσεις (από τις οποίες: πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες) (Αντιστοιχεί σε RCO_01)	
		A' εξάμηνο 2024	B' εξάμηνο 2024	A' εξάμηνο 2024	B' εξάμηνο 2024
16706	Βιομηχανικές Πλατφόρμες Δεδομένων για ΜμΕ			116.850	4.198
16973	Establishment of a digital business ecosystem and introduction of tax incentives for the facilitation of the SMEs digital transformation				
16621	Εξωστρέφεια έρευνας και καινοτομίας				
16971	Ερευνώ – Δημιουργώ - Καινοτομώ				
16624	Αναβάθμιση υποδομών ερευνητικών κέντρων εποπτείας ΓΓΕΚ	2,00	22,75		
16618	Ενίσχυση βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας	3,57	11,16		
16622	Χρηματοδότηση της καινοτομίας - HORIZON 2020 - Σφραγίδες Αριστείας				
16654	TH ² ORAX: Εξελίξιμο ολιστικό υβριδικό επιχειρησιακό αυτόνομο σύστημα				

6. Δείκτες πλαισίου

Ο όρος «**δείκτες πλαισίου**», αναφέρεται σε ένα σύνολο δεικτών η επίτευξη της τιμής των οποίων δεν εξαρτάται αποκλειστικά από την πρόοδο υλοποίησης της Στρατηγικής αλλά και από άλλους παράγοντες.

Στην παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης χρησιμοποιούνται ως δείκτες πλαισίου οι δείκτες του European Innovation Scoreboard (EIS) και οι δείκτες του Regional Innovation Scoreboard (RIS).

6.1 Ευρωπαϊκός Πίνακας Αποτελεσμάτων Καινοτομίας (European Innovation Scoreboard - EIS)

Ο Ευρωπαϊκός Πίνακας Αποτελεσμάτων Καινοτομίας 2024 ταξινομεί τα κράτη μέλη σε τέσσερις ομάδες καινοτομίας, με βάση την επίδοσή τους σε τριάντα δύο δείκτες που συνθέτουν τον συνοπτικό δείκτη καινοτομίας (Summary Innovation Index - SII). Με βάση το SII το 2024, τα κράτη μέλη κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις διαφορετικές ομάδες, δηλαδή τους Πρωτοπόρους Καινοτομίας, τους Ισχυρούς Καινοτόμους, τους Μέτρια Καινοτόμους και τους Αναδυόμενους Καινοτόμους. Πιο συγκεκριμένα:

- Πρωτοπόροι καινοτομίας: η επίδοσή τους είναι πάνω από 125% του μέσου όρου της ΕΕ,
- Ισχυρά καινοτόμοι: η επίδοσή τους είναι μεταξύ 100% και 125% του μέσου όρου της ΕΕ,
- Μέτρια καινοτόμοι: η επίδοσή τους είναι μεταξύ 70% και 100% του μέσου όρου της ΕΕ, και
- Αναδυόμενοι καινοτόμοι: η επίδοσή τους είναι κάτω από το 70% του μέσου όρου της ΕΕ.

Οι τριάντα δύο δείκτες, στη βάση των οποίων γίνεται συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων στην έρευνα και την καινοτομία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), άλλων ευρωπαϊκών κρατών, καθώς και επιλεγμένων τρίτων χωρών διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες:

- α) Συνθήκες πλαισίου - δείκτες κατηγορίας 1,
- β) Επενδύσεις - δείκτες κατηγορίας 2,
- γ) Δραστηριότητες Καινοτομίας - δείκτες κατηγορίας 3, και
- δ) Αντίκτυπος - δείκτες κατηγορίας 4.

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στην ομάδα των χωρών με μέτριες επιδόσεις καινοτομίας και κατατάσσεται στην 24η θέση στην ΕΕ. Η συνολική της επίδοση ανέρχεται στο 77.5% του μ.ο. της ΕΕ για το 2024. Η επίδοσή της είναι μικρότερη από το μέσο όρο των χωρών με μέτριες επιδόσεις καινοτομίας (84.8%), ωστόσο αυξάνεται περισσότερο από της ΕΕ (+10%).

Στην ομάδα των χωρών που ανήκει η Ελλάδα βρίσκονται οι χώρες: Σλοβενία, Ισπανία, Τσεχία, Ιταλία, Μάλτα, Λιθουανία, Πορτογαλία και Ουγγαρία. Επικεφαλής το 2024 ήταν η Σλοβενία και ουραγός η Ουγγαρία με την Ελλάδα να βρίσκεται στην προτελευταία θέση, έχοντας χάσει ένα βαθμό σε σχέση με το 2023 και την Ουγγαρία να έχει κερδίσει 2 (το 2023 ανήκε στην ομάδα «αναδυόμενοι καινοτόμοι»).

Σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ, βρίσκουμε την Δανία να είναι επικεφαλής των πρωτοπόρων καινοτομίας, το Βέλγιο επικεφαλής των ισχυρά καινοτόμων, και στην κατηγορία των αναδυόμενων καινοτόμων, επικεφαλής είναι η Κροατία.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η κατάσταση της Ελλάδας ανά δείκτη συγκρινόμενη με τον μέσο όρο της ΕΕ (μ.ο.). Παρακολουθείται η τρέχουσα τιμή όλων των δεικτών και γίνεται σύγκριση:

- i) της τρέχουσας τιμής της χώρας για κάθε δείκτη με το μέσο όρο (μ.ο.) της ΕΕ για το 2024,
- ii) της μεταβολής επίδοσης της χώρας σε όλους τους δείκτες μεταξύ των ετών 2023-2024 και 2017-2024 σε σχέση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. το έτος 2017.

Στον σύνθετο δείκτη SII η Ελλάδα βαθμολογείται με 85,3 (σύγκριση με **2017**) και έχει βελτιώσει αισθητά την θέση της (↑+16).

Σε σύγκριση με το **2023** εμφανίζεται να χάνει μία θέση (↓-1),

Πίνακας 11. Τιμές δεικτών του European Innovation Scoreboard για την Ελλάδα

ΔΕΙΚΤΕΣ	Επίδοση συγκριτικά με το μ.ο της ΕΕ το 2024	Μεταβολή επίδοσης 2023-2024	Μεταβολή επίδοσης 2017 - 2024
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1			
1.1 Ανθρώπινοι πόροι	74.1	-1.5	10.1
1.1.1 Νέοι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος	86.9	0.0	23.1
1.1.2 Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	107.6	-4.2	1.8
1.1.3 Δια βίου μάθηση	20.4	-1.0	-1.0
1.2 Ελκυστικά συστήματα έρευνας	67.7	2.1	13.5
1.2.1 Διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις	92.8	1.2	40.9
1.2.2 Δημοσιεύσεις με τις περισσότερες ετεροαναφορές	91.9	0.3	5.3
1.2.3 Διδακτορικοί φοιτητές από χώρες εκτός ΕΕ	7.3	7.1	6.3
1.3 Ψηφιακοποίηση	50.5	9.1	2.5
1.3.1 Διείσδυση ευρυζωνικότητας	37.5	26.1	12.7
1.3.2 Άτομα με ψηφιακές δεξιότητες άνω του βασικού επιπέδου	68.7	-7.5	-7.5

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2

2.1 Χρηματοδότηση και ενίσχυση	74.4	6.1	33.4
2.1.1 Δαπάνες Ε&Α στο δημόσιο τομέα	103.3	-1.6	18.1
2.1.2 Δαπάνες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών	57.3	2.5	35.3
2.1.3 Άμεση κρατική χρηματοδότηση και κρατικές φορολογικές ενισχύσεις για επιχειρηματική Ε&Α	61.9	22.0	53.3
2.2 Επενδύσεις επιχειρήσεων	72.8	-0.6	22.5
2.2.1 Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	47.9	3.0	30.8
2.2.2 Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α	108.3	-4.9	9.7
2.2.3 Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες ανά εργαζόμενο	67.0	0.3	27.7
2.3 Χρήση τεχνολογιών πληροφορικής	38.7	2.7	-4.2
2.3.1 Επιχειρήσεις που παρέχουν κατάρτιση στις ΤΠΕ	48.3	8.9	-8.9
2.3.2 Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	29.4	-3.2	0.0

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 3

3.1 Καινοτόμες ΜμΕ	183.0	-9.8	67.1
3.1.1 ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντων	203.2	-10.3	86.1
3.1.2 ΜμΕ με καινοτομίες επιχειρησιακών διαδικασιών	166.4	-9.5	49.0
3.2 Διασυνδέσεις	92.8	-34.8	-8.4
3.2.1 Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες	104.2	-79.2	-119.9
3.2.2 Ερευνητικές συνεργασίες/ δημοσιεύσεις μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα	153.1	2.4	75.9
3.2.3 Εργασιακή κινητικότητα ανθρώπινου δυναμικού σε Ε&Τ	58.4	-14.7	47.1
3.3 Στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας	53.4	-1.7	7.3
3.3.1 Αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας	42.9	0.4	1.5
3.3.2 Αιτήσεις για σήματα	93.6	-2.1	27.4

3.3.3 Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίου	25.5	-4.0	-0.9
---------------------------------------	------	------	------

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4

4.1 Αντίκτυποι στην απασχόληση	115.8	20.8	33.2
4.1.1 Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης	71.9	0.0	-3.6
4.1.2 Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	153.3	39.6	66.7
4.2 Αντίκτυποι στις πωλήσεις	72.1	-9.2	21.2
4.2.1 Εξαγωγές προϊόντων υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας	22.9	4.4	2.5
4.2.2 Εξαγωγές υπηρεσιών έντασης γνώσης	66.8	-11.0	13.4
4.2.3 Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	159.2	-28.1	61.6
4.3 Αντίκτυποι στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα	70.5	0.7	-2.6
4.3.1 Παραγωγικότητα πόρων	83.3	11.7	45.9
4.3.2 Αέριες εκπομπές λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων	77.3	4.3	14.7
4.3.3 Ανάπτυξη τεχνολογιών σχετικών με το περιβάλλον	49.3	-13.5	-66.8

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2024

Συνοπτικά, από τα στοιχεία του **Πίνακα 11** προκύπτουν τα ακόλουθα:

Για το **2024**, η Ελλάδα:

- Παρουσιάζεται **σχετικά δυνατή** στους ακόλουθους δείκτες:
 - ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στο προϊόν
 - ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες στην επιχειρησιακή διαδικασία
 - Πωλήσεις προϊόντων νέων στην αγορά και εισαγωγή νέων καινοτομιών στις επιχειρήσεις.
- Εμφανίζεται **σχετικά αδύναμη** στους ακόλουθους δείκτες:
 - Διδακτορικοί φοιτητές από χώρες εκτός ΕΕ ως % όλων των διδακτορικών φοιτητών
 - Πληθυσμός που εμπλέκεται στη διά βίου μάθηση
 - Εξαγωγές προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας.

Συγκριτικά με το **2023**:

- Παρουσιάζονται **βελτιώσεις** στους δείκτες:
 - Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις

- Ευρυζωνική διείσδυση
- Άμεση και έμμεση δημόσια υποστήριξη της επιχειρηματικής E&A
- Παρουσιάζεται **μείωση** στους δείκτες:
 - Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες επιχειρήσεις
 - Πωλήσεις προϊόντων νέων στην αγορά και εισαγωγή νέων καινοτομιών στις επιχειρήσεις
 - Κινητικότητα ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται σε E&T

Συγκριτικά με το **2017**:

- Παρουσιάζεται **βελτίωση** στους ακόλουθους δείκτες:
 - ΜμΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντος
 - Συν-δημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα
 - Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις.
- Παρουσιάζεται **μείωση** στους ακόλουθους δείκτες:
 - Καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες
 - Τεχνολογίες περιβάλλοντος
 - Επιχειρήσεις που παρέχουν κατάρτιση σε ΤΠΕ.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το EIS 2024, η Ελλάδα παρουσιάζει την ακόλουθη εικόνα, με βάση τις τιμές των δεικτών του **Πίνακα 11**:

Συνθήκες πλαισίου - δείκτες κατηγορίας 1

Οι επιδόσεις της Ελλάδας στους περισσότερους δείκτες της κατηγορίας «Συνθήκες πλαισίου» το 2024 είναι γενικά κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει την διαθεσιμότητα υψηλής ειδίκευσης και εκπαίδευσης σε ανθρώπινο κεφάλαιο, στο 74,1% του μέσου όρου της ΕΕ, τη διεθνή ανταγωνιστικότητα του ερευνητικού συστήματος, στο 67,7% του μέσου όρου της ΕΕ, και την χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών, στο 50,5% του μέσου όρου της ΕΕ το 2024. Εξάιρεση αποτελεί ο δείκτης «ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 25-34 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση» (στο 44% που είναι πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ με 43%).

Θετικές τάσεις, κατά την περίοδο 2017-2024, παρουσιάζει ο δείκτης «διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις», ο οποίος έχει αυξηθεί κατά 41 ποσοστιαίες μονάδες, και «ο αριθμός νέων κατόχων διδακτορικού διπλώματος», ο οποίος αυξήθηκε κατά 23 ποσοστιαίες μονάδες.

Επενδύσεις - δείκτες κατηγορίας 2

Οι επιδόσεις της Ελλάδας στην ικανότητα χρηματοδότησης της καινοτομίας, μεταξύ 2023 και 2024, είχε βελτίωση κατά έξι ποσοστιαίες μονάδες (ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ μειώθηκε κατά 2% μονάδες).

Οι **δαπάνες για E&A** στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα έχουν παρουσιάσει άνοδο από το 2017. Ωστόσο, οι επενδύσεις των επιχειρήσεων σε E&A είναι αρκετά χαμηλότερες του μέσου όρου της ΕΕ το 2024. Μελέτη της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) για

την περίοδο 2007-2013 (Planet et al., 2024) επεσήμανε την τάση των επιχειρήσεων για υποστήριξη επενδύσεων χαμηλού κινδύνου.

Αξιοσημείωτη αδυναμία αποτελεί η χαμηλή επίδοση της Ελλάδας στη χρήση τεχνολογιών της πληροφορικής, με το χαμηλό μερίδιο των ειδικών σε ΤΠΕ στη συνολική απασχόληση, και το μικρό αριθμό επιχειρήσεων που παρέχουν κατάρτιση σε δεξιότητες ΤΠΕ στους εργαζόμενούς τους.

Δραστηριότητες καινοτομίας - δείκτες κατηγορίας 3

Η επίδοση της Ελλάδας στις δραστηριότητες καινοτομίας είναι διπλάσια από τον μέσο όρο της ΕΕ του 2017. Ο κύριος μοχλός για την ελληνική απόδοση, που έχει ήδη εντοπιστεί στο CIS 2020, ήταν ο αντίκτυπος της πανδημίας που ανάγκασε τις εταιρείες να προσαρμόσουν προϊόντα και διαδικασίες.

Δείκτες όπως η εισαγωγή καινοτομιών προϊόντων σε ΜμΕ (203,2% του μέσου όρου της ΕΕ το 2024) και εισαγωγή καινοτομιών επιχειρηματικών διαδικασιών (166,4% του μέσου όρου της ΕΕ το 2024), παρουσιάζουν ισχυρή ανάπτυξη.

Στη μέτρηση των ικανοτήτων καινοτομίας, η Ελλάδα, στο διάστημα 2017-2024, παρουσιάζει μεγάλη μείωση (34,8%). Ειδικότερα, η συνεργασία μεταξύ καινοτόμων ΜμΕ και άλλων επιχειρήσεων ή και φορέων έχει μειωθεί σημαντικά κατά 120 ποσοστιαίες μονάδες.

Η αξιολόγηση των δράσεων της ΓΓΕΚ κατά την περίοδο 2007-2013 έχει αναδείξει ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις κάνουν περιορισμένες επενδύσεις σε Ε&Α και ότι οι καινοτόμες δραστηριότητές τους βασίζονται πολύ λιγότερο στη νέα γνώση σε σύγκριση με άλλες χώρες της ΕΕ. Κατά συνέπεια, δίνεται έμφαση από τις επιχειρήσεις σε εισαγωγή σχετικά χαμηλού κινδύνου καινοτομιών που βελτιώνουν τα υπάρχοντα προϊόντα και επιχειρησιακά μοντέλα, αντί για πρωτοποριακές ριζικές καινοτομίες που δημιουργούν νέες αγορές.

Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για αυξημένες προσπάθειες συνεργατικής έρευνας, ευθυγραμμισμένης με τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, στόχος της οποίας είναι η σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Η χαμηλή επίδοση στις δαπάνες Ε&Α και η αναποτελεσματικότητα στη μετατροπή της επιστημονικής γνώσης και των αποτελεσμάτων έρευνας σε εμπορικά βιώσιμες τεχνολογίες, αντανακλάται σε επίδοση κάτω του ΕΕ μέσου όρου αναφορικά με αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα και σχέδια.

Επιπτώσεις - δείκτες κατηγορίας 4

Η Ελλάδα αύξησε τις επιδόσεις της στη διάσταση των αντικτύπων στην απασχόληση μεταξύ 2023 και 2024 (+20,8%), ενώ παρουσιάζει μείωση στις εξαγωγές υπηρεσιών έντασης γνώσης (-11%) και στις πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση (-28%).

Η επίδοση της Ελλάδας στους δείκτες μείωσης των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον μειώθηκε λίγο το διάστημα 2017-2024.

6.2 Η Ελλάδα στην Ευρώπη – η Ευρώπη στον κόσμο

Για μια πιο **ολοκληρωμένη εικόνα** των επιδόσεων στην καινοτομία, ακολουθεί ο **Πίνακας 12**, ο οποίος παρουσιάζει την Ελλάδα σε σχέση με:

- τον Ευρωπαϊκό μ.ο. των 27,
- την επικεφαλής χώρα (Σλοβενία) της ομάδας στην οποία ανήκει (μέτρια καινοτόμων),
- την επικεφαλής (Δανία) και τελευταία χώρα (Ολλανδία) στην ομάδα των πρωτοπόρων καινοτομίας, και,
- την επικεφαλής (Βέλγιο) και τελευταία χώρα (Γαλλία) στην Ομάδα των ισχυρά καινοτόμων.

Ο Πίνακας 13 δίνει την εικόνα της επίδοσης της ΕΕ, στην οποία συμβάλλει και η χώρα μας, σε παγκόσμιο επίπεδο. Η εικόνα αυτή αποκτά σημασία στο πλαίσιο της **Έκθεσης Ντράγκι (2024)** –“Ένα νέο μοντέλο ανταγωνιστικότητας που βασίζεται στην παραγωγικότητα με γνώμονα την καινοτομία”, που είναι η βάση για την ενωσιακή στρατηγική για την επόμενη 5ετία.

Η Έκθεση Ντράγκι αναφέρει ότι **η καινοτομία πρέπει να βρίσκεται στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής ανανέωσης**, εξαλείφοντας παράλληλα τους περιορισμούς που εμποδίζουν την ανάπτυξη.

Σύμφωνα με την έκθεση, η βιομηχανική δομή της Ευρώπης έχει γίνει στατική, κυριαρχείται από παραδοσιακούς τομείς που ξοδεύουν λιγότερα για έρευνα και καινοτομία από τους αντίστοιχους κλάδους που ηγούνται της τεχνολογίας στις ΗΠΑ, και έχει λίγες νεοφυείς επιχειρήσεις που αποκτούν κρίσιμη μάζα σε πρωτοποριακές τεχνολογίες. Με τον πληθυσμό της να μειώνεται, η Ευρώπη πρέπει να αυξήσει την παραγωγικότητά της, να αναζωογονηθεί μέσω της καινοτομίας και να επενδύσει σε νέες δεξιότητες αιχμής. Η έκθεση καταλήγει στο ότι η Ευρώπη πρέπει να είναι ο τόπος όπου οι αυριανές τεχνολογίες επινοούνται, κατασκευάζονται και εμπορευματοποιούνται, και ότι πρέπει να γίνει το σπίτι της επιστημονικής και ερευνητικής καινοτομίας αιχμής και να διατηρήσει, αλλά και να προσελκύσει τα καλύτερα ταλέντα του κόσμου.

Η στρατηγική της Ένωσης για την επόμενη 5ετία εξειδικεύεται περισσότερο με την, πολύ πρόσφατα δημοσιευθείσα, **Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας (Competitiveness Compass)**. Στόχος της Πυξίδας Ανταγωνιστικότητας είναι να καλλιεργήσει τις εγγενείς δυνάμεις της Ευρώπης, να αξιοποιήσει τους πόρους της και να άρει τα εμπόδια σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Πίνακας 12. Συγκριτικός πίνακας (Πηγή στοιχείων: European Innovation Scoreboard 2024)

		EU 27 (2020)		MODERATE INNOVATORS				INNOVATION LEADERS				STRONG INNOVATORS			
				ΕΛΛΑΔΑ		ΣΛΟΒΕΝΙΑ		ΔΑΝΙΑ		ΟΛΛΑΝΔΙΑ		ΒΕΛΓΙΟ		ΓΑΛΛΙΑ	
ΔΕΙΚΤΕΣ		2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
SII		110	109,4	85,3	86,3	100,1	98,6	149,3	148,8	138,3	138,8	136	136,2	114,4	114,1
1.1.1	Νέοι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος	88,4	88,4	76,8	76,8	88,4	76,8	111,6	123,2	76,8	76,8	100	100	123,2	88,4
1.1.2	Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	110,2	103,6	118,6	122,8	95,8	95,8	145,5	145,5	178,4	189,8	151,5	159,9	162,9	153,9
1.1.3	Δια βίου μάθηση	120,4	110,2	24,6	25,6	192,8	192,8	274,3	274,3	259	259	103,1	94,9	141,8	125,5
1.2.1	Διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις	133,8	134,5	124,2	123	203,4	209,1	386,2	386,2	263,7	267,8	240,4	243,1	99,9	102,7
1.2.2	Δημοσιεύσεις με τις περισσότερες ετεροαναφορές	96,1	96,2	88,3	88	73,4	77,3	128,1	127,3	148,5	148,3	117,8	120	84,5	86,2
1.2.3	Διδακτορικοί φοιτητές από χώρες εκτός ΕΕ	134,5	136,7	9,8	2,7	130	123	226,3	220,4	296	296	151,3	157,4	219	225,6
1.3.1	Διείσδυση ευριζωνικότητας	145	136,2	54,4	28,3	127,7	126,4	209,4	209,4	175,9	180,8	159,3	166,1	155,4	144,6
1.3.2	Άτομα με ψηφιακές δεξιότητες άνω του βασικού επιπέδου	103,8	100	71,3	78,8	66,2	70	157,5	148,6	208	208	108	99,5	118,5	121,3
2.1.1	Δαπάνες Ε&Α στο δημόσιο τομέα	100	103,3	103,3	104,9	78,7	70,5	159	149,2	101,6	106,6	127,9	119,7	95,1	96,7
2.1.2	Δαπάνες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών	132,3	132,4	75,8	73,3	60,3	61,9	199,2	191,6	187	187,8	159,3	152,1	199,2	199,2
2.1.3	Άμεση κρατική χρηματοδότηση και κρατικές φορολογικές ενισχύσεις για επιχειρηματική Ε&Α	122,5	123,8	75,8	53,8	128,3	128,7	92,3	92,3	168,8	171	213,2	213,6	230	230
2.2.1	Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	108,3	109,8	51,9	48,9	108,3	114,3	130,8	126,3	114,3	109,8	172,2	172,2	104,5	106,8
2.2.2	Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες εξαιρουμένων των δαπανών Ε&Α	97,3	104,7	105,4	110,3	26,5	33,2	100	75,3	37,7	37,7	85,2	100,6	48,1	71,6
2.2.3	Δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες ανά εργαζόμενο	113,5	115,4	76	75,7	52,2	57,6	138,5	168,1	98,6	98,6	191,6	191,6	132,9	118
2.3.1	Επιχειρήσεις που παρέχουν κατάρτιση στις ΤΠΕ	110,8	93,6	53,5	44,6	152,2	131,8	180,3	160,5	153,5	119,7	178,3	175,8	64,3	64,3
2.3.2	Απασχολούμενοι ειδικοί σε ΤΠΕ	109,7	103,2	32,3	35,5	77,4	100	145,2	145,2	177,4	187,1	129	135,5	106,5	93,5
3.1.1	ΜμΕ με καινοτομίες προϊόντων	107,6	116,9	218,6	228,9	163,2	157,5	139,9	139,9	119,4	119,4	157,3	157,3	117,5	113,9
3.1.2	ΜμΕ με καινοτομίες επιχειρησιακών διαδικασιών	125,5	130,6	208,8	218,3	118,7	126,9	143,2	143,2	133,5	133,5	218,3	218,3	142,6	137,6
3.2.1	3.2.1 Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλες	137,4	137	143,2	222,4	141,7	146,6	163,3	163,3	206,2	206,2	283,4	283,4	167,7	175,4
3.2.2	Ερευνητικές συνεργασίες/ Δημοσιεύσεις μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα	121,4	126,1	185,9	183,5	297,5	327,3	593,7	593,7	391,7	403,4	328,5	330,7	129,9	139,5
3.2.3	Εργασιακή κινητικότητα ανθρώπινου δυναμικού σε Ε&Τ	141,2	164,7	82,4	97,1	155,9	135,3	255,9	255,9	197,1	229,4	132,4	150	158,8	191,2
3.3.1	Αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας	93,1	92,1	39,9	39,5	70,8	65,1	130,8	126,3	113,9	112,4	93	88,6	91,7	93,4
3.3.2	Αιτήσεις για σήματα	107	111,3	100,1	102,2	126,8	126,2	118,6	127,7	113,5	118,7	98,9	106,7	75,7	76,7
3.3.3	Αιτήσεις για καταχώρηση σχεδίου	75,7	83,6	19,3	23,3	56,4	45,5	117,9	158,4	80,9	93,4	51,5	56,6	52,8	53,4
4.1.1	Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης	107,2	102,4	77,1	77,1	109,6	125,3	126,5	126,5	168,7	172,3	133,7	136,1	118,1	114,5
4.1.2	Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	115	106,8	176,3	136,7	129,4	98,7	111,5	120,6	127,9	104	178,9	162,4	119,9	113,1
4.2.1	Εξαγωγές προϊόντων υψηλής και μεσαίας τεχνολογίας	100,7	95,6	23,1	18,7	107,6	96,7	74	73,8	76,4	69,2	76,6	70,5	85,1	81,1
4.2.2	Εξαγωγές υπηρεσιών έντασης γνώσης	114,4	114,4	76,4	87,4	43,3	48,7	110,2	119	107,4	111,1	100,9	103,7	88,2	95
4.2.3	Πωλήσεις καινοτόμων προϊόντων, νέων στην αγορά και νέων στην επιχείρηση	100	100	159,2	187,3	93,9	94	115,8	79,6	66,8	60,8	116,4	121,1	44,6	65,9
4.3.1	Παραγωγικότητα πόρων	125,1	119,2	104,2	92,5	110,2	108,7	90,2	82,5	235,3	235,3	205,8	180,1	173	177,8
4.3.2	Αέριες εκπομπές λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων	104,2	103,3	80,5	76,2	97,2	93,6	125,4	125,4	108,5	108,3	103,4	103,1	109,1	109,6
4.3.3	Ανάπτυξη τεχνολογιών σχετικών με το περιβάλλον	109,8	106,8	54,1	67,6	59,4	58,1	188,7	188,7	70,4	80,2	69,4	83,9	98,1	100,5

Πίνακας 13. Σύγκριση τιμών του Συνοπτικού Δείκτη Καινοτομίας (SII) μεταξύ Ευρώπης (EU 27), Αυστραλίας (AU), Ηνωμένων Πολιτειών (US), Ν. Κορέας (KR), Καναδά (CA), Κίνας (CN) και Ιαπωνίας (JP)

		EU 27 (2020)		STRONG INNOVATORS								MODERATE INNOVATORS			
				AU		US		KR		CA		CN		JP	
		2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023
SII		110	109,4	116,8	113	117,4	119,2	131,1	131,5	126,4	127,1	104,2	102,5	102,5	103

6.3 Δείκτες του Regional Innovation Scoreboard

Οι δείκτες του Regional Innovation Scoreboard⁹ ανέρχονται σε 21 και είναι υποσύνολο των δεικτών του European Innovation Scoreboard (με μικρές διαφοροποιήσεις). Οι διαθέσιμες τιμές των δεικτών του Regional Innovation Scoreboard ανά περιφέρεια παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα.

Στον Πίνακα 14 που ακολουθεί, δίνεται για κάθε μία Περιφέρεια:

- η τιμή του Περιφερειακού Δείκτη Καινοτομίας (ΠΔΚ)¹⁰,
- η θέση στην οποία κατατάσσεται στο σύνολο των 239 εξεταζόμενων περιφερειών¹¹,
- η Ομάδα Επίδοσης στην οποία εντάσσεται (βλ. στη συνέχεια), και
- η μεταβολή του ΠΔΚ το χρονικό διάστημα μεταξύ των ετών 2016 και 2023 σε σύγκριση με την ΕΕ.

Όσον αφορά την ομάδα επίδοσης, οι περιφέρειες κατατάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- **Innovation Leaders**, είναι οι περιφέρειες με **σχετική επίδοση μεγαλύτερη του 125%** του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- **Strong Innovators**, είναι οι περιφέρειες με **σχετική επίδοση μεταξύ του 100% και του 125%** του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- **Moderate Innovators**, είναι οι περιφέρειες με **σχετική επίδοση μεταξύ του 70% και του 100%** του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- **Emerging Innovators**, είναι οι περιφέρειες με **σχετική επίδοση μικρότερη του 70%** του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε κάθε μία από τις τέσσερις ομάδες επίδοσης ορίζονται τρεις υπο-ομάδες: (α) η υποομάδα αιχμής με σύμβολο το (+) (π.χ. **Moderate Innovators +**), στην οποία κατατάσσονται οι Περιφέρειες με επίδοση που αντιστοιχεί στο ανώτερο 1/3 της κλίμακας, (β) η μεσαία

⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/statistics/performance-indicators/regional-innovation-scoreboard_en

¹⁰ Regional Innovation Index (RII)

¹¹ Οι εξεταζόμενες περιφέρειες ανήκουν σε 22 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νορβηγία και τη Σερβία. Η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, το Λουξεμβούργο και η Μάλτα δεν εξετάζονται σε επίπεδο περιφέρειας αλλά σε σύνολο χώρας καθώς στις περιπτώσεις αυτές το εθνικό και το περιφερειακό επίπεδο ταυτίζονται.

υποομάδα, στην οποία κατατάσσονται οι Περιφέρειες με επίδοση που αντιστοιχεί στο μεσαίο 1/3 της κλίμακας και (γ) η χαμηλή υποομάδα με σύμβολο το (-) (π.χ. **Moderate Innovators -**), στην οποία κατατάσσονται οι Περιφέρειες με επίδοση που αντιστοιχεί στο χαμηλότερο 1/3 της κλίμακας¹².

Σημειώνεται ότι τα στοιχεία του πίνακα είναι ίδια με το 2023, δεδομένου ότι αυτά είναι τα πλέον πρόσφατα δημοσιευμένα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πίνακας 14. Οι επιδόσεις των Ελληνικών Περιφερειών στο πεδίο της καινοτομίας

NUTS	Περιφέρεια	ΠΔΚ (RII)	Κατάταξη	Ομάδα Επίδοσης	Μεταβολή
EL03	Περιφέρεια Αττικής	90	132	Moderate Innovator +	21,9
EL43	Περιφέρεια Κρήτης	82,4	149	Moderate Innovator	13,7
EL52	Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	79,8	156	Moderate Innovator -	24,8
EL63	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	76,5	164	Moderate Innovator -	29,9
EL54	Περιφέρεια Ηπείρου	74,8	158	Moderate Innovator-	24,8
EL61	Περιφέρεια Θεσσαλίας	72,3	170	Moderate Innovator -	25,9
EL65	Περιφέρεια Πελοποννήσου	71	173	Moderate Innovator -	30,8
EL53	Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	69,3	178	Emerging Innovator +	25,2
EL64	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	69,3	179	Emerging Innovator +	22,7
EL51	Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	68,7	180	Emerging Innovator+	24,6
EL41	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	57,5	207	Emerging Innovator +	10,6
EL62	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	55,8	212	Emerging Innovator +	14
EL42	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	55,4	215	Emerging Innovator +	14,5

Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτει ότι 7 Ελληνικές Περιφέρειες κατατάσσονται στην ομάδα των **Moderate Innovators** ενώ οι υπόλοιπες 6 στην ομάδα **Emerging Innovators**.

Οι Περιφέρειες Αττικής και Κρήτης κατέχουν τις πρώτες θέσεις σε εθνικό επίπεδο με τον χαρακτηρισμό Moderate Innovator+ και Moderate Innovator αντίστοιχα, ενώ οι μεγαλύτερες αυξήσεις του ΠΔΚ μεταξύ των ετών 2016 και 2023 σε σύγκριση με την ΕΕ καταγράφονται στις Περιφέρειες Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Θεσσαλίας.

¹² https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/5357c81b-9222-464b-8468-38ccd83b5624_en?filename=ec_rtd_ris-2023-methodology-report.pdf

7. Συμπεράσματα - Προτάσεις

Η υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι μία απαιτητική διαδικασία η οποία χαρακτηρίζεται από ευρεία διαβούλευση μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων. Οι ανοιχτές συζητήσεις μεταξύ των φορέων της κοινωνίας και η λήψη συναινετικών αποφάσεων βασισμένων στις ιδιαιτερότητες, τις ανάγκες και το δυναμικό μιας περιοχής είναι θεμελιώδεις για την επιτυχή υλοποίηση του αναπτυξιακού χαρακτήρα της ΕΣΕΕ, ο οποίος ενσωματώνει και τις ευρωπαϊκές προκλήσεις, όπως το περιβάλλον και ο ψηφιακός μετασχηματισμός.

Το έτος 2024 καταγράφηκε στη χώρα σημαντική ενεργοποίηση των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης με την έκδοση νέων προσκλήσεων σε εθνικό και σε περιφερειακό επίπεδο. Προσκλήσεις οι οποίες ήταν αποτέλεσμα των ενεργειών προπαρασκευής, ωρίμανσης και εξειδίκευσης της Εθνικής Στρατηγικής που είχαν λάβει χώρα το 2023 ή και προγενέστερα -για τα τομεακά προγράμματα- αλλά και των κύκλων ΔΕΑ που ολοκληρώθηκαν εντός του 2024 από αρκετές Περιφέρειες.

Ειδικά για τις Περιφέρειες οι οποίες έχουν διενεργήσει ολοκληρωμένο κύκλο ΔΕΑ, τα αποτελέσματα είναι θετικά τόσο σε σχέση με την ενδυνάμωση των φορέων του οικοσυστήματος καινοτομίας, όσο και στη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων (π.χ. δικτύσεις για υποβολή προτάσεων σε ευρωπαϊκά προγράμματα) ή/και μεταξύ επιχειρήσεων με ερευνητικούς και πανεπιστημιακούς φορείς.

Ήδη από το 2023, η πλειονότητα των Περιφερειών διαμόρφωσε και υλοποιεί μία μεθοδολογία επιχειρηματικής ανακάλυψης που υιοθετεί τα βασικά στοιχεία της διαδικασίας που εφαρμόζουν οι Πλατφόρμες Καινοτομίας της ΓΓΕΚ. Σε κάθε περίπτωση το μεγάλο ζητούμενο εξακολουθεί να είναι η κινητοποίηση των επιχειρήσεων για συμμετοχή τους στη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης. Ένας τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού - ειδικά στις Περιφέρειες- είναι η συνεργασία με συλλογικούς φορείς των επιχειρήσεων, όπως τα Επιμελητήρια, επιλογή που ακολούθησε η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου για την διενέργεια της ΔΕΑ που ξεκίνησε το 1^ο τρίμηνο του 2025 και τα αποτελέσματα της οποίας αναμένονται με ενδιαφέρον.

Σημαντικό ζήτημα παραμένει επίσης η έλλειψη στελεχών -στην πλειονότητα των Περιφερειών - που θα αναλάβουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο. Η αδυναμία αυτή καθυστερεί την έναρξη και δυσχεραίνει τη διενέργεια της Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης καθιστώντας αναγκαία την προσφυγή σε εξωτερικούς πόρους (τεχνική βοήθεια) αλλά και την υλοποίηση (οριζόντιων) δράσεων ανάπτυξης ικανοτήτων για το σύνολο των Περιφερειών. Διέξοδο στο πρόβλημα αυτό μπορεί να δώσει η συνεργασία των Περιφερειών με τα αντίστοιχα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), τα μέλη των οποίων με τις εξειδικευμένες γνώσεις τους μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στην επιτυχή διενέργεια της ΔΕΑ, γεγονός που επιβεβαιώθηκε σε αρκετές περιπτώσεις το 2024.

Πέραν των θεμάτων που αναφέραμε και συσχετίζονται άμεσα με τον σχεδιασμό, προγραμματισμό και υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στην **Πλατφόρμα Στρατηγικών Τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP)** η οποία τέθηκε σε λειτουργία την 1^η Μαρτίου 2024 με στόχο να ενισχύσει την αυτοδυναμία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να μειώσει την εξάρτησή της από τρίτες χώρες.

Η πλατφόρμα STEP στηρίζει κρίσιμες τεχνολογίες σε τρεις κύριους τομείς: α) την καινοτομία στις ψηφιακές και υπερπροηγμένες τεχνολογίες, β) τις καθαρές και αποδοτικές τεχνολογίες από πλευράς χρήσης πόρων, και γ) τις βιοτεχνολογίες. Η δε ενσωμάτωσή της σε ελληνικά τομεακά και περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ θα λάβει χώρα με την αναθεώρηση των προγραμμάτων εντός του 2025 .

Στο σημείο αυτό χρειάζεται προσοχή ώστε να μην χαθεί η δυναμική που έχει αναπτυχθεί στις Περιφέρειες μέσω της ΔΕΑ. Είναι σημαντικό οι συνδέσεις/ δικτυώσεις που έχουν δημιουργηθεί μέσω της επιχειρηματικής ανακάλυψης να καταστούν μόνιμες συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων και κοινωνίας των πολιτών. Ταυτόχρονα, πρέπει να διαμορφωθεί μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των τοπικών προτεραιοτήτων, όπως αυτές αναδεικνύονται κατά τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.